

Szakedolgozat

A felhasználói tartalom a szerzői jogban

Konzulens: Dr. Faludi Gábor, egyetemi docens

Gelencsér Adél

Jogász szak

Nappali tagozat

1. Bevezetés

1.1. A web 2.0 megjelenése

„A web 2.0 kifejezés olyan második generációs internetes szolgáltatások gyűjtőneve, amelyek elsősorban a közösségre épülnek – vagyis a felhasználók közösen készítik a tartalmat vagy megosztják egymás információit. Ellentétben a korábbi, első és másfeledek generációs szolgáltatásokkal, amelyeknél a tartalmat a tartalomszolgáltató biztosította (például a portáloknál), webkettes szolgáltatásoknál a szerver gazdája csak a keretrendszert biztosítja, a tartalmat maguk a felhasználók töltik fel vagy hozzák létre.”¹ – olvashatjuk a web 2.0 működésének magyarázatát a Digitális Marketing című könyvben. A web 2.0, mint fogalom, valószínűsíthetően 2004-ből származik, Tim O’Reilly, az O’Reilly Media vezetőjének szájából, ám a kifejezetten ilyen jellegű tartalmak már 2004 előtt is megjelentek. A 2000-es évek elején a web 2.0 típusú szolgáltatások felváltották a web 1.0-át. Ez fontos mérföldkövet jelentett az internet életében, hiszen a felhasználók ezáltal már nemcsak passzív címzettjei voltak a weben található információknak, hanem azok aktív alakítóivá is váltak. A „90-es évek statikus internete”² esetén kevésbé merülhettek fel a művek jogosításával, jogsértés esetén pedig a felelősségre vonás nehézkességével vagy gyakorlati lehetetlenségével kapcsolatos problémák, hiszen a honlapok látogatói csupán megnézhatték, letölthették a tartalmakat, amelyeket azonban a tartalomszolgáltató egyoldalúan biztosított.

A felhasználók aktív részvétele az internetes tartalmak alakításában - történjen az szerzői jog által védett művek transzformatív felhasználásán, vagy változtatás nélküli átvételén keresztül – nagy kihívás elé állította a szerzői jogot. Itt idézném Neelie Kroes, az Európai Bizottság korábbi alelnöke szavait: „Azt kell figyelembe vennünk, hogy a szerzői jog hogyan illik a való életbe.”³ Annak ellenére, hogy véleményem szerint Kroes szélsőségesen a végfelhasználókat előnyben részesítő álláspontot képviselt a szerzőkkel szemben, szavait nehéz lenne figyelmen kívül hagyni, hiszen a szerzői jog egyik

¹ Dr. Eszes István: Digitális marketing, 2013, http://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop412A/0007_e4_digitalis_marketing_scorm/a_web_2_0_fogalma_es_jellegzetes_vonasai_HhZ7wo0YUjj6YAIM.html, Utolsó letöltés dátuma: 2016. december 5.

² Dr. Faludi Gábor: Alapjogok metszéspontja a szerzőijog-sértések körében, in: Közjogi Szemle, 10. évfolyam 2. szám, 42. o.

³ „You have to look at how copyright fits into the real world.” Mike Masnick: EU Commission VP Neelie Kroes Explains Why Copyright Is Broken: It Was Made In An Age Of Gatekeepers, <https://www.techdirt.com/articles/20120910/08183620328/eu-commission-vp-neelie-kroes-explains-why-copyright-is-broken-it-was-made-age-gatekeepers.shtml>, Utolsó letöltés dátuma: 2017. 05. 03.

legnagyobb kihívása, hogy képes legyen lépést tartani az internet nyújtotta egyre több lehetőséggel, illetve a kontrollálhatatlan mennyiségű adattal, amely napi szinten a világhálóra kerül.

1.2. Fogalommeghatározás: UCC, UGC, UUC

„Ha azokra az új szereplőkre vagyunk kíváncsiak, akik ténylegesen fenyegetik a status quót, akkor őket nem a hivatalos, nagyvállalati entitások között kell keresnünk, hanem a kulturális piacok korábban „a fogyasztó” néven ismert szereplői között. A technológiai változásoknak köszönhetően a fogyasztóknak lehetőségük nyílt néhány, korábban csak az iparági szereplők kompetenciájába tartozó tartalompiaaci feladat ellátására.”⁴

User-created content, user-generated content, user-uploaded content. Mindegyik fogalom ugyanazt a jelenséget hivatott körüljárni, azonban használatukban még az Európai Unió jogalkotás és jogalkalmazás sem volt következetes. E dolgozattal céлом, hogy a felhasználók által feltöltött tartalom széleskörű elterjedtségével felmerülő jogi problémákat – a teljesség igénye nélkül –, illetve az azokra az elmúlt években született közösségi jogi megoldási javaslatokat ismertessem. Ehhez azonban szükséges, hogy meghatározzam a felhasználók által feltöltött tartalom fogalmát. Az alábbiakban a Szerzői Jogi Szakértő Testület (a továbbiakban: SZJSZT) tanulmányát veszem alapul, mely részletesen szól a fogalom tisztázásáról.

Egyrészt beszélhetünk user-created contentről, amely felhasználó által alkotott tartalmat jelent. Itt fontos leszögezni, hogy ebben az esetben – legyen az akár eredeti, akár származékos –, szerzői műről van szó, amely *„bizonyos mértékű kreatív erőfeszítést tükröz, és amelyet a professzionális ismereteken és gyakorlatokon kívül hoztak létre.”⁵* Az SZJSZT álláspontja szerint ezt el kell különíteni az olyan tartalmaktól, amelyek nem a felhasználók saját alkotásai, hanem már létező, és szerzői jogi védelem alatt álló művek, amelyeket a felhasználók szimplán közzétesznek blogbejegyzések, videók, vagy bármely más web 2.0 alkalmazás használatával.⁶ Ezzel a fogalommal dolgozik a felhasználók által

⁴ Bodó Balázs: A szerzői jog kalózai (A kalózok szerepe a kulturális termelés és csere folyamataiban a könyvnyomtatástól a fájlcsere hálózatokig), Budapest, 2011, Typotex Kiadó, 12-13. o.

⁵ A Szerzői Jogi Szakértő Testület UGC-munkacsoportjának beszámolója a felhasználók által generált tartalom szerzői jogi kérdéseivel kapcsolatban (a továbbiakban: SZJSZT-beszámoló), in: Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle 9. évf. IV. szám, 2014. augusztus, http://www.szjnh.gov.hu/szerzoijog/tanulmany/09evf-04-szjszt-tanulmany_1.pdf, Utolsó letöltés dátuma: 2017. 05. 03.

⁶ SZJSZT-beszámoló, 95. o.

létrehozott tartalmakkal foglalkozó egyik első Európai Unió dokumentum is, a Szerzői jog a tudásalapú gazdaságban címmel megjelent Zöld Könyv.⁷ User-created content esetén a transzformativitás a kulcsszó, mivel ha a felhasználó önállóan, eredeti művet alkot, úgy természetesen nem merül fel a közzététellel elkövetett esetleges szerzői jogi jogsértés. Származékos művek esetén azonban rengeteg a kérdőjel, amelyekre a későbbiekben kitérek.

Ehhez képest az Európai Bizottság a 2012. novemberében nyilvánosságra hozott Orientation Paper című dokumentumában már a user-generated content (felhasználók által létrehozott tartalom) fogalmát használja, amely már nem csak az önálló alkotás fogalmát fedi le (hanem például beletartozik az átdolgozás, idézés, paródia is).⁸ Később, az Európai Bizottság UGC témakörében összehívott munkacsoportja egyik ülésén úgy definiálja a user-generated contentet, mint „*a védett anyagok felhasználók általi újbóli felhasználását*”.⁹ Véleményem szerint ez érthetőbbé teszi, hogy a „created” kifejezést miért váltotta fel a „generated” kifejezés, hiszen így a fent említett elkülönítés nem szükséges: az új fogalom lefedheti a változtatás nélkül átvett, közzétett, oltalom alatt álló szerzői művek publikálásának eseteit is a transzformatív felhasználások mellett.

Dolgozatomban a továbbiakban a user-uploaded content (felhasználók által feltöltött tartalom, UUC) kifejezést fogom használni, mivel álláspontom szerint ez öleli fel a legszélesebb körben az általam tárgyalt jelenséget: a felhasználói oldalon szereplő, nem üzletszerűen eljáró magánszemélyek, vagy akár üzletszerűen eljáró vállalatok olyan online megnyilvánulásait, amely a tartalmak közzététele révén alkalmas arra, hogy szellemi tulajdonjogot sértsen.

⁷ COM (2008) 466/F1. Szerzői jog a tudásalapú gazdaságban, <http://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2008/HU/1-2008-466-HU-F1-1.Pdf>, Utolsó letöltés dátuma: 2017. 05. 04.

⁸ SZJSZT-beszámoló, 107. o.

⁹ SZJSZT-beszámoló, 116. o.

1.3. Problémafelvetés

A „big data” korában áramló, ellenőrizhetetlen mennyiségű adat gyakran sért szerzői vagy iparjogvédelmi jogokat. Ez ellen az alkotók a legritkább esetben képesek hatékonyan védekezni, hiszen a tartalmak terjedésének gyorsaságával lehetetlen lépést tartani.

A továbbiakban azokat a problémákat fogom ismertetni, amelyek véleményem szerint a leginkább lefedik a jelenséget, amellyel a jogalkotásnak meg kell birkóznia, és amelyekre az új, a digitális egységes piacon a szerzői jogról szóló irányelv¹⁰ megkísérel megoldást találni.

Az internet „dinamikus” jellegének elterjedésével a szerzői művek felhasználásának eddig ismeretlen problémái merültek fel. A felhasználást a „*mű egészének, vagy valamely azonosítható részének érzékelhetővé tételeként*”¹¹ definiálhatjuk, amely mögött a szerző önmegvalósítási és a felhasználó műélvezeti motivációjától eltekintve elsősorban gazdasági érdekek állnak. A user uploaded content tekintetében a különböző felhasználási módok keverednek, a művek többszörözéséről, nyilvánossághoz közvetítéséről, ezen belül lehívásra hozzáférhetővé tételéről is szó van. Ezekben az esetekben az információs társadalommal összefüggő szolgáltatást nyújtó szolgáltatók (information society service providers – ISSP-k) platformjukon a felhasználóiknak lehetővé teszik, hogy tartalmakat rögzítsenek, és a felhasználók által feltöltött tartalmakat lehívásra hozzáférhetővé teszik.

A fenti „ISSP” fogalma is egy rövid magyarázatot kíván. Eredetileg a továbbiakban röviden ismertetésre kerülő, a belső piacon az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások, különösen az elektronikus kereskedelem egyes jogi vonatkozásairól szóló 2000/31/EK irányelv (a továbbiakban: Elker-irányelv) 14. cikke határozta meg a tárhelyszolgáltató fogalmát, amely a kiindulási pontunk. A tárhelyszolgáltató tevékenysége „*a szolgáltatás igénybe vevője által küldött információ tárolásából áll*”,¹² passzív magatartásban nyilvánul meg, az Elker-irányelvben meghatározottak szerint pedig az ilyen szolgáltató felelősségének kizárását élvezheti. Ehhez képest, a felhasználói tartalmat tároló (és hozzáférhetővé tevő) ISSP-k egy része tárhelyszolgáltatást meghaladó

¹⁰ COM(2016) 593 final, Javaslat – Az Európai Parlament és a Tanács Irányelve a digitális egységes piacon a szerzői jogról [a továbbiakban: COM(2016) 593 final]

¹¹ Lontai Endre – Faludi Gábor – Gyertyánfy Péter – Vékás Gusztáv: Magyar polgári jog – Szerzői jog és iparjogvédelem, Budapest, 2015, Eötvös József Könyvkiadó, 69. o.

¹² Elker-irányelv, 14. cikk (1) bekezdés

szolgáltatást végez, hiszen rendezi, szerkeszti és kereshetővé is teszi a tartalmat.¹³ A továbbiakban láthatjuk, miért problémás, hogy nem egyértelmű e két kategória (ti. a tárhelyszolgáltatók és az ISSP-k) elkülönítése.

Ebben a világban a szerzői jog alapkövei éppúgy érvényesülnek, mint a művek interneten kívüli, „klasszikus” felhasználása esetén, vagyis a kiindulópont az engedélyköteles felhasználás. Ezt az engedélyt, annak részleteit, terjedelmét stb. a felhasználó és a szerzők (vagy a felhasználó és a közös jogkezelő szervezet) által kötött szerződés: a felhasználási szerződés adja meg, amelynek nagyon fontos eleme (és a jelen probléma egyik szerves része) a szerzőt megillető díjazás.

Ugyan a közösségi jog fogalmilag képes besorolni az interneten történő felhasználásokat, és az is egyértelmű, hogy a felhasználónak (a nyilvánossághoz közvetítést végző szolgáltatónak) jogosítással kell rendelkeznie (vagy kivétel alá kell tartoznia) ahhoz, hogy a művek a fent említett UUC keretében felhasználásra kerülhessenek, megoldás a jelenségre még nem született.

Egyrészt kérdés, hogy milyen módon lehet jogosítani az ISSP-eket, hogy ők maguk tovább-engedélyezhessenek a platformjaikat használók számára. Ennek körében több vélemény született már arról, hogy jó irány-e az új, a digitális egységes piacon a szerzői jogról szóló irányelv javaslat¹⁴ szerinti „engedélyezési megállapodás” irányvonala. Felmerül még, hogy a jogsértő tartalmak platformokra való felkerülését meg kell-e előznünk, vagy logikusabb, ha a jogosult tiltakozását követő eltávolítási eljárásban kell lekerülnie a jogsértő tartalmaknak (és természetesen kérdés, hogy egyáltalán milyen legyen az eljárás, aminek keretében akár a tartalom előzetes azonosítása, akár az értesítés nyomán az eltávolítása megtörténik, hogyan lehet megakadályozni – amennyiben ez lehetséges egyáltalán -, hogy ezek a tartalmak újra felkerüljenek a világhálóra).

Felvetődik továbbá, hogy a kivételek és korlátozások *acquis* által szabályozott rendszerének jelenlegi kereteibe¹⁵ sok tartalom beleesik, például, mert paródiát valósít meg, vagy oktatási-tudományos célú felhasználás, esetleg már nyilvánosságra hozott védett teljesítményeknek sajtó általi többszörözése és nyilvánossághoz közvetítése

¹³ Lontai – Faludi – Gyertyánfy – Vékás, 2015, 82. o.

¹⁴ COM(2016) 593 final

¹⁵ A szerzői jogra és a szomszédos jogokra vonatkozó kivételek és korlátozások uniós szinten harmonizáltak. COM(2016) 593 final Indokolása, 2. o.

történik.¹⁶ Ezeknek a felismerése és az elhatárolása a ténylegesen jogsértő tartalomtól nem könnyű, nagy feladatot jelenthet a technológia (például a content ID rendszerek) számára. Emellett pedig az internetes felhasználói tartalmak esetén egyébként is indokolt lehet egy speciális szabályozás, akár új kivételek bevezetése útján, amelyekre az irányelv javaslat szintén kitér.

Végül az is a UUC-hozta (bár a fentiekhez képest kevésbé új) probléma, hogy a szellemi tulajdon jogosultjainak a közvetítő szolgáltatókkal szembeni jogérvényesítési lehetőségei egészen pontosan mire terjednek ki. Ennek keretében egyrészt meg kell említeni az Európai Unió Bíróságának legújabb ítélkezési gyakorlatát, amely a szolgáltatók másodlagos felelősségét és a safe harbour alkalmazását háttérbe szorítva egyre gyakrabban nyilvánossághoz közvetítést végző felhasználóként kezeli őket.

Emellett, az új irányelv javaslattól függetlenül, de mégis lényeges ismertetni a tárhelyszolgáltatók adatszolgáltatási kötelezettsége körében felmerülő alapjogi dilemmát is: azaz azt a kérdést, hogy a jogsértő végfelhasználók személyes adatainak védelméhez való jog, vagy a szerzők műveikre kiterjedő alkotmányos tulajdonjoga irányába billen-e a teoretikus mérleg.

¹⁶ Az információs társadalomban a szerzői és szomszédos jogok összehangolásáról szóló 2001/29/EK irányelv (Infosoc-irányelv), 5. cikk (3) bekezdés a) c) és k) pontok

2. A jogszabályi kiindulópont

Az alábbiakban a felhasználók által feltöltött tartalmak szempontjából esszenciális irányelveket ismertetem. Véleményem szerint, ezek rövid áttekintésével már képet kaphatunk arról, hogy jelenleg mik a fő problémák és hézagok, amelyek miatt egységes bírósági gyakorlat és effektív szabályozás sem alakulhatott ki a felhasználói tartalom kapcsán – és amelyek nyomán a közösségi jogalkotó felismerte az új szabályozás szükségességét.

Az információs társadalomban a szerzői és szomszédos jogok egyes vonatkozásainak összehangolásáról szóló 2001/29/EK irányelv (a továbbiakban: Infosoc-irányelv) volt az első uniós jogszabály, amely átfogó szerzői jogi szabályozást alkalmazott.¹⁷ Az Infosoc-irányelv áttörés volt a tekintetben, hogy egységes kiindulópontot nyújtott a többszörözés,¹⁸ a nyilvánossághoz közvetítés és nyilvánosság számára való hozzáférhetővé tétel,¹⁹ illetve a terjesztés²⁰ jogának értelmezésében, és azok uniós szintű biztosításában a szerzők számára.

Kiemelten fontos, hogy említést tegyek a többszörözési jog alóli kivételekről, amelyeket az Infosoc-irányelv komplett rendszerben határoz meg. A kivételek és korlátozások ugyanis az irányelv egyes preambulumbekzdéseitől függetlenül nem értelmezhetők, ezen kívül pedig az azokat tartalmazó cikk is szétbontható az egyes - ezek között kötelező és fakultatív - esetekre, illetve az „általános szűrőre”.²¹ Az egyes esetek közül számunkra leginkább releváns az idézés, illetve a karikatúra, paródia vagy utáncat készítésének céljára történő felhasználás, az oktatási vagy tudományos célú felhasználás, illetve a sajtó általi többszörözés,²² hiszen e kivételek merülhetnek fel leginkább a user-uploaded content körében.²³ Az általános szűrő pedig a jól ismert háromlépcsős teszt,

¹⁷ Bércesi Zoltán: Az irányelvi jogharmonizáció újabb eredményei az EU szerzői jogában, in: Tilk Péter (szerk.): Az uniós jog és a magyar jogrendszer viszonya, Pécs, 2016, Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kara, Felelős kiadó: Kecskés László dékán, 301. o.

¹⁸ Infosoc-irányelv 2. cikk

¹⁹ Infosoc-irányelv 3. cikk

²⁰ Infosoc-irányelv 4. cikk

²¹ Dr. Gyenge Anikó: Szerzői jogi korlátozások és a szerzői jog emberi jogi hátttere, Budapest, 2010, hvgORAC Lap-és Könyvkiadó Kft., 129-130. o.

²² Infosoc-irányelv, 5. cikk (3) bekezdés a) c) d) és k) pontok

²³ SZJSZT-beszámoló, 132. o.

amelyet az Infosoc-irányelv előzményeként a Berni Unió Egyezmény²⁴ és a TRIPS²⁵ is tartalmaz. Eszerint a fent említett kivételeknek akkor van helye, ha azok nem sérelmesek a mű vagy más, védelem alatt álló teljesítmény szokásos (rendes) felhasználására és indokolatlanul nem károsítják a jogosult jogos érdekeit. Mivel a háromlépcsős teszt a kivételek és korlátozások viszonyítási alapja, nem teszi lehetővé olyan kivétel hozzáadását az eddigi listához, amely nem tesz eleget minden egyes „lépcsőfoknak”. Ha az uniós jogalkotás úgy is tekintené, hogy a felhasználók által feltöltött tartalmakban közzétett művek (jogosulatlan) felhasználása bizonyos esetekben mégis kivételt képez, feltehetőleg ez továbbra is csak oly módon történhet, ha megfelel a teszt követelményeinek.

Az Infosoc-irányelv mellett releváns még az Elker-irányelv, amely szól a közvetítő szolgáltatók együttműködési kötelezettségéről, amennyiben el kívánják kerülni a jogsértésért való saját felelősségük megállapítását.²⁶ E rendelkezés kötelezővé teszi a közvetítő szolgáltatók jogérvényesítésben való szerepvállalását, akiknek elemi érdekük, hogy a felelősségüket kizárják.²⁷ Emellett az Elker-irányelv nagyon fontos rendelkezése, hogy kimondja az általános nyomon követési kötelezettség hiányát is, tehát azt a követelményt fogalmazza meg, hogy a tagállamok nem írhatják elő a közvetítő szolgáltatóknak a minden adatra, tartalomra kiterjedő monitoring kötelezettséget.²⁸

Az Elker-irányelv alapozza meg a jelenlegi gyakorlatban alkalmazott notice and take down eljárásokat, amelyek több-kevesebb sikerrel a felhasználók által feltöltött jogsértő tartalom közvetítő szolgáltató általi eltávolítására szolgálnak,²⁹ a tartalom újbóli felkerülését azonban nem akadályozzák meg.

Az Elker-irányelv releváns rendelkezése továbbá a tárhelyszolgáltatókról szóló cikke. Annak ellenére, hogy az irányelv nem a szerzői jog oldaláról, hanem az információs társadalomban nyújtott szolgáltatások szempontjából közelít, lényeges dolgot mond ki, amikor ismerteti: a tárhelyszolgáltatók abban az esetben mentesülhetnek a felelősség alól,

²⁴ Az irodalmi és a művészeti művek védelméről szóló 1886. szeptember 9-i Berni Egyezmény Párizsban, az 1971. évi július hó 24. napján felülvizsgált szövegének kihirdetéséről szóló 1975. évi 4. törvényerejű rendelet, 9. cikk (2) bekezdés

²⁵ 1998. évi IX. törvény 1. C) melléklet: Megállapodás a Szellemi Tulajdonjogok Kereskedelmi Vonatkozásairól, 13. cikk

²⁶ Elker-irányelv, (40) Preambulumbekezdés

²⁷ Lábod Péter: A közvetítő szolgáltatók bevonása a szerzői jogi jogérvényesítésbe. Közösségi jogi lehetőségek, in: Infokommunikáció és Jog, IX. évfolyam 1. szám, 2012. február, 4. o.

²⁸ Elker-irányelv, 15. cikk (1) bekezdés

²⁹ Lábod, 2012, 4. o.

amennyiben nincs tényleges tudomásuk a jogsértő tevékenységről, vagy ha van, akkor a tudomásszerzést követően haladéktalanul intézkednek az információ eltávolítása, vagy az ahhoz való hozzáférés megszüntetése érdekében.³⁰

A szellemi tulajdonjogok érvényesítéséről szóló 2004/48/EK irányelv (a továbbiakban: Jogérvényesítési irányelv) 8. cikke – az Elker-irányelvben foglalt együttműködési kötelezettséggel együtt olvasva - annak a jogalapja, hogy a közvetítő szolgáltatók adatokat szolgáltatassanak a bíróságoknak, vagy rajtuk keresztül a szerzői jogukat érvényesítő jogosultaknak a jogsértő tartalmak eredetéről, illetve a jogsértést elkövető felhasználók nevééről, címéről (illetve IP-címéről). A Jogérvényesítési irányelv ugyanis tartalmazza, hogy ilyen tájékoztatási kötelezettsége van annak, aki „üzletszerűen nyújtott szolgáltatásokat jogsértő tevékenységekhez”.³¹

Ezen kívül, a kép teljessé tételéhez szükséges még röviden szólnom az elektronikus hírközlési ágazatban a személyes adatok kezeléséről, feldolgozásáról és a magánélet védelméről szóló 2002/58/EK irányelv (a továbbiakban: Elektronikus hírközlési adatvédelmi irányelv) vonatkozó szakaszairól. Az irányelv többek között kimondja, hogy a tagállamok biztosítják a nyilvános hírközlő hálózatok és a nyilvánosan elérhető elektronikus hírközlési szolgáltatások útján közölt forgalmi adatok titkosságát.³² Ez már önmagában ellentmondhat a Jogérvényesítési irányelvben foglalt tájékoztatási kötelezettséggel, azonban ez az ellentmondás megfelelő mérlegeléssel véleményem szerint feloldható (a továbbiakban látjuk, hogy az Európai Bíróság is erre az álláspontra helyezkedett). A személyes adatok védelmének ez az irányelv azonban csak a kiindulópontja, hiszen a közelmúlt áttörése, a GDPR³³ jelentős hatással volt ezekre a kérdésekre.

³⁰ Elker-irányelv, 14. cikk (1) bekezdés a) és b) pontja

³¹ Jogérvényesítési irányelv, 8. cikk (1) bekezdés c) pont

³² Elektronikus hírközlési adatvédelmi irányelv, 5. cikk (1) bekezdés

³³ A természetes személyeknek a személyes adatok kezelése tekintetében történő védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, valamint a 95/46/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, az Európai Parlament és a Tanács 2016/679 rendelete (a továbbiakban: általános adatvédelmi rendelet, GDPR)

3. Néhány korai dokumentum a UUC-tartalmakról

A fenti jogszabályi háttér mellett az Európai Unió jogalkotás azonban már majdnem tíz éve észlelte, hogy a web 2.0 megjelenésével a fent ismertetett jogszabályok elavulttá váltak, vagy nem nyújtottak megfelelő szabályozást az egyes esetek megoldására. Így már 2008-ban megjelent az első Európai Unió dokumentum, amely a szerzői jog internetes vonatkozásait tárgyalta. A fentebb hivatkozott Zöld Könyv, az egy évvel később megjelent bizottsági közlemény³⁴, illetve az azóta „hírhedtté vált” Reflection Document³⁵ és Orientation Paper³⁶ azonban még a fogalmak használatában sem volt mindig következetes. Összességében e dokumentumokról elmondható, hogy a szerzők érdekeit háttérbe szorítva, inkább a felhasználók oldaláról közelítettek a problémához. Erre remek példa, hogy a Reflection Document fő irányvonala szerint a felhasználóknak több szabadságot kell biztosítani, amely esetenként a szerzői jogvédelem rovására valósulhat csak meg.³⁷ Ez a „jogosításcentrikus megközelítés”³⁸ Európa-szerte nagy felháborodást váltott ki a szerzők érdekeit védő szervezetek, illetve természetesen a szerzők körében. Ezt követően az Európai Bizottság munkacsoportot is létrehozott a szerzői jog modernizálása és az újonnan felismert „UGC-probléma” orvoslása érdekében, azonban nem alakult ki egységes álláspont a megfelelő megoldásról.³⁹

Annak ellenére, hogy a fenti folyamat nem hozott eredményt, és a szerzők és felhasználók közötti érdekkonfliktus talán fel is erősödött, azóta körvonalazódott, hogy milyen úton lehetne megelőzni vagy megállítani az interneten keresztül megvalósuló tömeges szerzői jogsértéseket, megvalósulásuk esetén hogyan lehetne hatékonyan érvényesíteni a szerzők jogait, és egyáltalán, hogyan lehet a jogszerű felhasználás felé orientálni a felhasználókat.

³⁴ COM (2009) 0532 fin, A Bizottság Közleménye – Szerzői jog a tudásalapú gazdaságban, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX:52009DC0532>, Utolsó letöltés dátuma: 2017. 05. 11.

³⁵ Creative Content in a European Digital Single Market: Challenges for the Future. A Reflection Document of DG INFSO and DG MARKT, http://ec.europa.eu/archives/information_society/avpolicym/other_actions/col_2009/reflection_paper.pdf, Utolsó letöltés dátuma: 2017. 05. 11.

³⁶ SZJSZT-beszámoló, 107. o.

³⁷ „Consumers expect more freedom and flexibility to express themselves on these platforms. They also want to be clearly informed whether their activities are compatible with third party copyright and under what conditions they could derive commercial revenues from their own creations.” Reflection Document, SZJSZT-beszámoló, 99. o.

³⁸ SZJSZT-beszámoló, 99. o.

³⁹ SZJSZT-beszámoló, 128. o.

4. A tárhelyszolgáltatók jogosítása engedélyezési megállapodások útján

Az első problémakör, amellyel dolgozatom foglalkozik, a jogosultak abbéli nehézsége, hogy megfelelő (erősebb) alkupozícióból, méltányos díjazásért cserébe, érdekeik figyelembevételével tudják engedélyezni, jogosítani műveiket az online környezetben is.⁴⁰ A digitális online környezetben a szerzői jogról szóló irányelv javaslat indokolása természetesen ennél összetettebben fejti ki az online jogosítás nehézségeit, de véleményem szerint két momentumra érdemes kitérni. Egyrészt esszenciális, hogy a felhasználói tartalmat hozzáférhetővé tevő ISSP-kkel megfelelő kompromisszum jöjjön létre, amelynek megoldásához kevés, hogy a szolgáltatók és a szerzők között párbeszéd folyjék, hanem írásos, a felhasználás részleteire kiterjedő megállapodások kötése, illetve a megfelelő technológia alkalmazása is szükséges. Másrészt pedig szerves része a problémának, hogy az említett megállapodásokban a javadalmazás is megfelelően és arányosan, a szerzők érdekeit figyelembe véve és a tényleges ellenértéket kifejezésre juttatva kerüljön megállapításra.⁴¹ A megállapodásokkal, feltételekkel összefüggésben ki kell térnem az alapjogi kérdésre is, amely az információs társadalmi szolgáltatók vállalkozásának szabadságának és a szerzői jognak, mint alkotmányos tulajdonjognak az összeütközéséből adódik.⁴²

Az irányelv javaslat megoldást keres „*az engedélyezési gyakorlatok fejlesztésére és a tartalmak szélesebb körben történő hozzáférhetővé tételére*”.⁴³ A közösségi szerzői jogi szabályozás egyik nagy hiányosságát pótolja a javaslat sokat vitatott 13. cikke és a (38) preambulumbekzdése, illetve az ezekkel összefüggésben bevezetett átláthatósági kötelezettség,⁴⁴ szerződéskegázítási mechanizmus⁴⁵ és vitarendezési mechanizmus.⁴⁶

Egyrészt a 13. cikk első bekezdése szerint „*a felhasználók által feltöltött nagyszámú művet és egyéb teljesítményt tároló és nyilvánosan hozzáférhetővé tevő, az információs társadalommal összefüggő szolgáltatást nyújtó szolgáltatók a jogosultakkal együttműködve olyan intézkedéseket hoznak, amelyekkel biztosítható a jogosultakkal a*

⁴⁰ Javaslat – Az Európai Parlament és a Tanács Irányelve a digitális egységes piacon a szerzői jogról, Brüsszel, 2016. szeptember 14., intézményközi referenciaszám: 2016/0280 (COD), Indokolás (a továbbiakban: A Javaslat Indokolása), 3. o.

⁴¹ A Javaslat Indokolása, 9. o.

⁴² A Javaslat Indokolása, 10. o.

⁴³ A Javaslat Indokolása, 11. o.

⁴⁴ COM (2016) 593, 14. cikk

⁴⁵ COM (2016) 593, 15. cikk

⁴⁶ COM (2016) 593, 16. cikk

*műveik vagy egyéb teljesítményük felhasználására kötött megállapodások működése, és elkerülhető a szolgáltatókkal folytatott együttműködés keretében a jogosultak által megjelölt művek és egyéb teljesítmények szolgáltatásokon keresztüli elérhetővé tétele. Ezeknek az intézkedéseknek – például a hatékony tartalomfelismerő technológiák használatának – megfelelőnek és arányosnak kell lenniük.*⁴⁷

A következő szakasz a tagállamok számára annak biztosításának kötelezettségét írja elő, hogy „*az [ISSP-k] életbe léptetnek olyan panaszkezelési és jogorvoslati mechanizmusokat, amelyeket a felhasználók igénybe vehetnek, amennyiben az (1) bekezdésben említett intézkedések alkalmazásával összefüggésben jogvita merül fel*”.⁴⁸

Az ezt követő szakasz a felhasználók számára az átláthatóság biztosításának kötelezettségét írja elő, vagyis azt a követelményt, hogy rendszeresen, a kellő időben, megfelelő és kielégítő tájékoztatást legyenek képesek nyújtani a szerzők illetve jogosultak számára, különösen a műveik hasznosításának módjáról, a keletkezett bevételekről, illetve a szerzőket megillető jogdíjakról (rögzítve azt is, hogy ezen adminisztratív teher nem lehet aránytalanul nagy a hasznosításból származó bevételhez képest).⁴⁹ A szerzők egyébként jogosultak lehetnek további javadalmazást is kérni a hasznosítási szerződés másik felétől, ha utólag az eredeti javadalmazás aránytalanul alacsonynak bizonyul.⁵⁰

⁴⁷ COM (2016) 593, 13. cikk (1) bekezdés

⁴⁸ COM (2016) 593, 13. cikk (2) bekezdés

⁴⁹ COM (2016) 593, 14. cikk (1)-(2) bekezdés

⁵⁰ „Szerződéskezelési mechanizmus” COM (2016) 593, 15. cikk

4.1. Az engedélyezési megállapodás kötésének kötelezettsége, mint az Irányelv legnagyobb újdonsága

Az irányelv javaslat preambuluma forradalmi újítást vezet be, amikor kimondja, hogy *„ha az információs társadalommal összefüggő szolgáltatást nyújtó szolgáltatók felhasználók által feltöltött, szerzői joggal védett műveket és egyéb teljesítményeket tárolnak és tesznek nyilvánosan hozzáférhetővé, és tevékenységük túlmutat a fizikai létesítmények puszta biztosításán és a nyilvánossághoz közvetítésen, akkor kötelesek engedélyezési megállapodást kötni a jogosultakkal”*.⁵¹ Az új, információs társadalmi szolgáltatást nyújtó szolgáltatókra rótt kötelezettség mindenképpen a szerzők és más jogosultak alkupozícióját erősíti, azonban a szolgáltatók elégedetlenségét is kiváltja.

A fent idézett preambulumbekzdés oly módon folytatódik, hogy meghatározza azokat az eseteket, amelyekben az ISSP szerepe *aktív* a tartalmakkal összefüggésben. Aktív szerep alatt a javaslat szerint azt kell értenünk, amikor a szolgáltató nem csak a felületet biztosítja, hanem a tartalmat reklámozza, a teljesítmények megjelenítését pedig optimalizálja is.⁵² Az e bekezdéssel és a 13. cikkel kapcsolatban számos aggály felmerült, többek között a (38) preambulumbekzdés „megjelenítés optimalizálása” és „reklámozás” fogalmi kapcsán, a rendelkezések Elker-irányelvvel való kapcsolata miatt, illetve a szolgáltatók vállalkozási szabadsághoz való alapjogának és a felhasználók véleménynyilvánítási szabadságának esetlegesen aránytalan korlátozásával összefüggésben.

4.1.1. A L’Oréal v. eBay ügy⁵³; a „megjelenítés optimalizálása” és „reklámozás” a (38) preambulumbekzdésben

A L’Oréal v. e-Bay ügy tényállásának és az EUB konklúziójának bemutatását azért látom szükségesnek, mert a „megjelenítés optimalizálása” és a „reklámozás”, mint az aktív szerep fennállásának feltételei, ebből az ügyből lettek merítve.

⁵¹ Javaslat – Az Európai Parlament és a Tanács Irányelve a digitális egységes piacon a szerzői jogról, COM(2016) 593 [a továbbiakban: COM(2016) 593], (38) preambulumbekzdés

⁵² „A 14. cikk rendelkezéseit illetően ellenőrizni kell, hogy a szolgáltató aktív szerepet játszik-e, tehát a feltöltött művek és egyéb teljesítmények megjelenítését optimalizálja, vagy azokat reklámozza-e, függetlenül az ehhez alkalmazott módszerektől.” COM(2016) 593, (38) preambulumbekzdés

⁵³ Európai Unió Bírósága, C-324/09. sz. ügy, L’Oréal SA, Lancôme parfums et beauté & Cie SNC, Laboratoire Garnier & Cie, L’Oréal (UK) Ltd v. eBay International AG, eBay Europe SARL, eBay (UK) Ltd. (a továbbiakban: L’Oréal v. eBay)

A L'Oréal közismert kozmetikai cég termékeit az engedélye nélkül értékesítették az eBay által üzemeltetett online piacon, ezáltal védjegyjogaik sérültek. A jogsértés olyan módon került elkövetésre, hogy egy, az egyes keresőmotor szolgáltatásokban feltüntetett szponzorált linkre (vagyis az eBay által közzétett reklámra) kattintva az eBay egyik parfümököt forgalmazó felhasználójának felületét lehetett elérni, ahol többek között a L'Oréal védjegyjogait sértő hamisított termékek is szerepeltek.

A L'Oréal álláspontja szerint az e tartalmakat közzé tevő felhasználók felelőssége nem kérdéses, ezt a véleményét osztották a tagállami bíróságok is, így erre a kérdésre az előzetes döntéshozatal nem terjedt ki. Azonban a kozmetikai cég az eBay ellen is eljárást indított, több tagállamban is, köztük a High Court of Justice (England & Wales), Chancery Division előtt, amely a szóban forgó előzetes döntéshozatali eljárás alapjául szolgál. A perek elsősorban az eBay felelősségének megállapítására (és az Elker-irányelv 14. cikke alóli kiemelésére) irányultak, másodsorban pedig annak megállapítására, hogy a Jogérvényesítési irányelv alapján felelőssége hiányában is el kell tiltani az eBayt a jogsértő magatartástól (vagyis attól, hogy online felületén továbbra is elérhető maradjon a jogsértő tartalom).⁵⁴

Az ügy rendkívüli kiterjedtségére tekintettel - mivel a High Court of Justice összesen tíz kérdést terjesztett az Európai Bíróság elé -, csak a DSMD irányelv javaslat szempontjából lényeges sarokpontot emelném ki.

Ez pedig a következő: az eBayt tekinthetjük-e az Elker-irányelv szerinti tárhelyszolgáltatónak, és amennyiben igen, milyen feltételek mellett mondhatjuk azt, hogy „tényleges tudomása van” a jogellenes tevékenységről, illetve a feltöltött tartalomról. (Az EUB szerint mindenképpen közvetítő szolgáltatónak kell lennie ahhoz, hogy tárhelyszolgáltatónak tekintsük.⁵⁵)

Az Európai Bíróság afelől nem látott kétséget, hogy az eBay információs társadalommal összefüggő szolgáltatást nyújt, és azt is megállapította, hogy tevékenysége nem kizárólag az adatok passzív tárolásából áll. Ismertette, hogy két eset vezethető le: az első szerint, abból kifolyólag, hogy az eBay esetenként aktívan segítséget nyújt felhasználóinak az eladások optimalizálásához, illetve ismeri a felhasználók által

⁵⁴ Jogérvényesítési irányelv, 11. cikk

⁵⁵ Európai Unió Bírósága, C-236/08.-C-238/08. sz. Google és Google France egyesített ügyek

szolgáltatott adatok tartalmát,⁵⁶ túllép a tárhelyszolgáltatói minőség határain. Hiszen ebben az esetben tevékenysége több, mint technikai jellegű adatkezelés. Az érem másik oldala viszont, hogy az eBaynek joga van meghatározni piaca használatának feltételeit, illetve az eladásra való felkínálásokat szerverén tárolni anélkül, hogy ezzel elveszítené tárhelyszolgáltatói minőségét. E kérdés azért lényeges, mivel a tárhelyszolgáltatók mentesülhetnek a felelősség alól, amennyiben nincs tényleges tudomásuk a felületükön közzétett jogsértő tevékenységről. (Jelen esetben azonban tekinthetjük úgy, hogy ez a feltétel nem valósult meg – hiszen a L’Oréal értesítő levelével indult az egész ügy, melyben ismertette az eBay-jel a jogsértő tartalmak létét, így arról az eBay tudomást szerezhetett.⁵⁷)

Az EUB az eBayt az adott ügyben a megjelenítés-optimalizáló és reklámozó magatartása miatt valóban kiemelte az Elker-irányelv 14. cikkének hatálya alól és kimondta, hogy a felelősségkorlátozás az aktív magatartása miatt nem alkalmazható rá. Ezt méghozzá azért lehetett megállapítani, mert a fenti magatartásokból kifolyólag tényleges tudomása, illetve ellenőrzése volt a szóban forgó tartalomra nézve.

Áttérve az irányelv javaslatra, az a fenti ítélet – véleményem szerint – nagyon helyes gyakorlatát nem feltétlenül szerencsés fogalmakkal emelte be az uniós tételes jogba. A szakma álláspontja szerint a probléma az a (38) preambulumbekzdéssel, hogy helytelenül nem a tényleges tudomásra és ellenőrzésre, mint általános és bírói értelmezés alapját képező feltételekre alapítja az engedélyezési megállapodás kötésének kötelezettségét, hanem a L’Oréal v. eBay ügy teljes mértékben ügyspecifikus reklámozás és megjelenítés optimalizálás fogalmihoz.⁵⁸ Ugyan tény, hogy utóbbi két fogalom implicálja a „knowledge of” és „control over” meglétét, de két értelmezési probléma is felmerül. Egyrészt, nem kizárólag ezek a szolgáltatói magatartások vagy tevékenységek valósíthatnak meg olyan magatartást, amelyből egyértelműen kiderül, hogy a szolgáltatóknak tényleges tudomásuk volt a tartalomról, vagy ellenőrzésük alatt tartották azt. Másrészt pedig, a reklámozás és a tartalom megjelenítésének optimalizálása

⁵⁶ „[...] the operator has provided assistance which entails, in particular, optimising the presentation of the offers for sale in question or promoting those offers, it must be considered not to have taken a neutral position between the customer-seller concerned and potential buyers but to have played an **active role** of such a kind as to give it knowledge of, or control over, the data relating those offers for sale.” L’Oréal v. eBay ügy, 116. pont

⁵⁷ Lábodý, 2012., 7. o.

⁵⁸ Martin Senftleben, Christina Angelopoulos, Giancarlo Frosio, Valentina Moscon, Miquel Peguera, Ole-Andreas Rognstad: The Recommendation on Measures to Safeguard Fundamental Rights and the Open Internet in the Framework of the EU Copyright Reform, 2017, 16. o.

korántsem jelenti azt törvénszerűen, hogy a szolgáltatónak automatikusan tényleges tudomása lehet a tartalmakról.

Mivel a javaslat oly módon fogalmaz, hogy a szolgáltató aktív szerepét kifejezetten ebben a két tevékenységben határozza meg,⁵⁹ ez azzal az eredménnyel jár, hogy súlyosan lekorlátozza annak lehetőségét, hogy valamely szolgáltató az Elker-irányelv 14. cikke alá tartozzon.⁶⁰ Ennek szélsőséges esetei például, hogy amennyiben egy szolgáltató bármely módon kategorizálja a tartalmat, ez már minősülhet megjelenítés-optimalizálásnak, illetve egy UUC-platform akár generális reklámja is vonható a (38) bekezdés reklámfogalma alá.⁶¹

4.1.2. Az új szabályozás kapcsolata az Elker-irányelv 14. cikkével

Az irányelv javaslat tárgyára és alkalmazási körére vonatkozó cikkében felsorolja azokat az irányelveket, amelyeket nem kíván érinteni. Köztük szinte az összes kapcsolódó kérdéssel foglalkozó irányelv említésre kerül, azonban az Elker-irányelvet nem sorolja fel⁶² (igaz, hogy úgy fogalmaz, hogy „különösen” az ott található jogszabályokat nem érinti, tehát tekinthetjük úgy is, hogy szimplán nem taxatív a felsorolás).

Az említett cikkben az Elker-irányelv kihagyásának, illetve a 13. cikknek és a vele együtt olvasott (38) preambulumbekkezdésnek a problematikája abban nyilvánul meg, hogy a már régóta bevett felelősségkorlátozó klauzula korróziójával járhat, a két irányelv horizontális viszonyának ellenére.⁶³ Hiszen az új javaslatban foglaltak szerint az engedélyezési megállapodások kötése abban az esetben szükséges, ha valamely szolgáltató nem tartozik a safe harbour-klauzula hatálya alá, azonban az nem világos, hogy mely feltételek mentén kell elkülöníteni azokat az eseteket, amikor valamely szolgáltatót a 13. cikk alá tartozónak kell tekinteni.

Kérdéses tehát, hogy a jogalkotó a megfogalmazáskor arra gondolhatott-e, hogy az ISSP-eket, akik az aktív szerep feltételeit teljesítik, teljesen kiemeli az Elker-irányelv 14. cikkének hatálya alól, és ezzel megfosztja őket a felelősségkorlátozás lehetőségétől,

⁵⁹ „[...] ellenőrizni kell, hogy a szolgáltató aktív szerepet játszik-e, **tehát** a feltöltött művek [...] megjelenítését optimalizálja, vagy azokat reklámozza-e [...]” COM (2016) 593 (38) preambulumbekkezdés második fordulat

⁶⁰ Senftleben – Angelopoulos – Frosio – Moscon – Peguera – Rognstad, 2017, 16. o.

⁶¹ Senftleben – Angelopoulos – Frosio – Moscon – Peguera – Rognstad, 2017, 16. o.

⁶² COM (2016) 593, 1. cikk (2) bekezdése

⁶³ Senftleben – Angelopoulos – Frosio – Moscon – Peguera – Rognstad, 2017, 17. o.

esetleg aktív szerepük ellenére a safe harbour hatálya alatt tartja őket, vagy szimplán a bírói gyakorlatra kívánja bízni e két irányelv együttes értelmezését.⁶⁴

Egyes vélemények egészen addig mennek el, hogy teljesen helytelen ilyen „ködös” említést tenni egy, a jogforrási hierarchia azonos szintjén álló irányelvről az új javaslatban, hiszen amennyiben egyáltalán „le akarjuk rontani” a már létező jogot, akkor azt mindenképpen konkrétan meghatározott és egyértelmű rendelkezésekkel kellene megtennünk.⁶⁵ Az új szabályozás pedig a meglévővel teljes mértékben inkonzisztens, hiszen egyrészt nem kívánja helyettesíteni vagy felülírni az Elker-irányelvben már meglévő szabályokat, azonban azokra kifejezetten hivatkozik. Másrészt pedig több olyan bizonytalan jogi fogalmat is tartalmaz, amelyek megnehezítik az Elker-irányelvvel összefüggésben való értelmezést, illetve az attól való elhatárolást. Ide tartozik például, hogy nem határozza meg, kik tartoznak az információs társadalommal összefüggő szolgáltatást nyújtó szolgáltatók közé,⁶⁶ vagy, hogy a felhasználók által feltöltött művek és más teljesítmények tekintetében mit jelent a „nagyszámú” kifejezés (tudniillik nagyszámú mű nyilvánosság számára való hozzáférhetővé tételét követeli meg a cikk alkalmazása). Annyi bizonyos, hogy az Elker-irányelv 14. cikkének tárhelyszolgáltató fogalma tágabban értelmezendő, mint az új, 13. cikk szerinti fogalom, hiszen az előbbi nem tesz említést sem az adatmennyiség követelményéről (vagyis, hogy nagyszámú műről és más teljesítményről legyen szó), illetve arról sem, hogy a szolgáltatónak meg kell valósítania a hozzáférhetővé tételt.⁶⁷

Az Elker-irányelvvel való konzisztenciáról egyelőre a Bizottság akként nyilatkozott, hogy a másodlagos jogforrások preambulumbekzdéseinek éppen az a célja, hogy a jogalkotó akaratát kifejezzék és döntését megmagyarázzák, illetve iránymutatást nyújtsanak a már létező joggal együttes értelmezésre.⁶⁸

⁶⁴ Council of the European Union, Legal Service: Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on copyright in the Digital Single Market – legal issues on Article 13 and recital 38 of the proposal, 2017. október 11. (a továbbiakban: Council Legal Service vélemény), 6-7. o.

⁶⁵ Prof. Dr. Reto M. Hilty – Dr. Valentina Moscon: Contributions by the Max Planck Institute for Innovation and Competition in response to the questions raised by the authorities of Belgium, the Czech Republic, Finland, Hungary, Ireland and the Netherlands to the Council Legal Service regarding Article 13 and Recital 38 of the Proposal for a Directive on Copyright in the Digital Single Market, München, 2017. szeptember 8. (a továbbiakban: Max Planck Institute állásfoglalás), 6. o.

⁶⁶ Megjegyzés: az irányelv javaslatához készült hatásvizsgálat szerint az érintettek főként a YouTube, DailyMotion, Vimeo és a hozzájuk hasonló platformok lesznek. Council Legal Service vélemény, 4. o.

⁶⁷ Max Planck Institute állásfoglalás, 7. o.

⁶⁸ Council Legal Service vélemény, 17. o.

4.2. A szerzők arányos díjazása

Az irányelv javaslat említést tesz arról, hogy az online tartalompiac óriási fellendülése „[...] kihatással van a jogosultak lehetőségeire a tekintetben, hogy eldöntsék, műveik és egyéb teljesítményük felhasználható-e, és ha igen, milyen feltételek mellett, továbbá, hogy megfelelő javadalmazásban részesüljenek érte”.⁶⁹ A megfelelő díjazással összefüggésben beszél a javaslat a szerzők információhoz való jogáról is, amelyre a jogok „gazdasági értékének felméréséhez”⁷⁰ van szükség. A szolgáltatóknak főként az alkalmazott technológiák típusairól és azok üzemeltetésének módjáról, illetve a jogosultakat megillető tartalmak azonosításában való sikerességéről kell tájékoztatniuk a jogosultakat.

Azonban a jogosultakra is terhet ró, amikor kifejti, hogy nekik kell biztosítaniuk műveikről azokat az adatokat, amelyek alapján a szolgáltatók meg tudják állapítani, hogy melyik őket megillető tartalmat mikor, milyen mértékben használják.

4.3. A content ID, illetve az értesítési és eltávolítási eljárások és az általuk felvetett alapjogi dilemma

Az Európai Unió Alapjogi Chartája szerint „a vállalkozás szabadságát, az uniós joggal és a nemzeti jogszabályokkal és gyakorlattal összhangban, el kell ismerni”,⁷¹ a tulajdonhoz való jog keretein belül pedig külön kiemeli, hogy „a szellemi tulajdon védelmet élvez”.⁷² A javaslat indokolása szerint a szellemi tulajdonhoz kötődő alapjogot egyértelműen pozitív irányba mozdítja el az uniós jogalkotás azzal, hogy egyébként a vállalkozás szabadságát is csak korlátozottan befolyásolja, a „kötelezettségek kiegyensúlyozottságának köszönhetően”. Azonban nem ez az egyetlen alapjogi összeütközés, amely a jogosítás kapcsán felmerülhet, hiszen az irányelv javaslat 13. cikkében előírt hatékony tartalomfelismerő technológiák vagy szűrőrendszerek alkalmazása felveti az Alapjogi Charta 8. cikke által szabályozott személyes adatokhoz való jog sérelmét is, illetve felveti azt a kérdést is, hogy a felhasználók élhetnek-e

⁶⁹ COM (2016) 593, (37) preambulumbekzdés

⁷⁰ COM (2016) 593, (40) preambulumbekzdés

⁷¹ Az Európai Unió Alapjogi Chartája (a továbbiakban: Alapjogi Charta) 16. cikk

⁷² Alapjogi Charta, 17. cikk (2) bekezdés

maradéktalanul a véleménynyilvánításuk szabadságával, ezen belül pedig információs jogukkal, ha a felhasználói tartalmak e módon szűrésre kerülnek.⁷³

4.3.1. Az értesítési és eltávolítási eljárások

Ahogy azt már ismerhetjük a fentiekből, az értesítési és eltávolítási eljárások jogalapját az Elker-irányelv megteremtette, és azokat napjainkig alkalmazzák, tehát tekinthetjük úgy, hogy ez a megoldás hosszútávon is működőképes. A notice and take down eljárások lényege, hogy amennyiben a tárhelyszolgáltatók tudomást szereznek arról, hogy a felületükön jogsértő tartalmat tesznek közzé, intézkedniük kell a tartalom eltávolítása vagy hozzáférhetetlenné tétele iránt.

Ezen eljárások „hiányossága” egyrészt az, hogy azok részletes szabályozását nem vállalta magára az *acquis*. A szakirodalomban jónéhány álláspont javasolja, hogy az Elker-irányelv 14. cikkét konkretizálni kellene, és egy, az Európai Unió egészére kiterjedő hatékony NTD eljárást kellene alkalmazni. A másik probléma pedig az, hogy amit egyszer a fent említett módszerrel eltávolítanak, nem feltétlenül marad is eltávolítva, hiszen a jogsértő végfelhasználók néhány kattintással újra közzé tudják tenni a törölt tartalmakat. A megoldási lehetőség itt az lenne, hogy egyfajta „notice and stay down” eljárás keretében az egyszer eltávolított tartalmak „lent is maradjanak”. Ez a közvetítő szolgáltatók oldaláról felvet kivitelezési kérdéseket, hiszen szinte folyamatosan tudomásuk kellene, hogy legyen a náluk tárolt tartalmakról, amelyet technológiailag nagyon körülményes és költséges lenne megvalósítani.

4.3.2. A tartalomszűrés

A másik megoldás a jogsértő tartalmak kontrollálására egy tartalomszűrő-rendszer kialakítása lehetne. Az Európai Unió Bírósága gyakorlatában a közelmúltban már volt példa arra, hogy a jogsértést elszenvedő fél ilyen megoldást javasolt, e jogesetek keretében az EUB körvonalazta is, hogy mi lenne a járható út a tartalomszűrés esetében.

⁷³ A fenti aggályok az egyes szereplőkben már a javaslatot megelőző tárgyalásokkor felmerültek: „On the one hand, it [Article 13] places a burden on the ISSPs while exercising their economic activity and, on the other hand, it restricts the freedom of expression and information of the users of their services by preventing them from benefiting from the possibility to upload/enjoy protected content; it also interferes with their right to protection of their personal data, to the extent that mechanisms such as content recognition technologies could lead to their identification.” Council Legal Service vélemény, 5. o.

Jelenleg pedig, az új irányelv be is vezette a tartalomszűrés kötelezettségét, annak kivitelezéséről azonban részletek még nem állnak a rendelkezésünkre.

4.3.2.1. A Sabam v. Netlog ügy⁷⁴

A Sabam v. Netlog ügy felperese egy közös jogkezelő szervezet, amely zeneművek szerzőit és kiadóit képviseli, a Netlog pedig egy online közösségi hálózat üzemeltetője, amelynek felhasználói profiljaikon tartalmakat tehetnek közzé. A Netlog felhasználói többek között a Sabam repertoárjába tartozó műveket is közzétették, így a Sabam felkereste a Netlogot a megfelelő felhasználási szerződés megkötése, és a méltányos díjazásban történő megállapodás érdekében, később pedig arra szólította fel, hogy teljes mértékben hagyja abba a repertoárba tartozó művek nyilvánosság számára való hozzáférhetővé tételét, és vállaljon kötelezettséget arra, hogy ettől a jövőben is tartózkodik.⁷⁵ A Netlog álláspontja szerint ennek kikényszerítése azt jelentette volna, hogy általános monitoring kötelezettséggel tartozik, amely az Elker-irányelv 15. cikkével ellentétes.⁷⁶

Az EUB kimondta, hogy a Netlog, tárhelyszolgáltató lévén az Elker-irányelv vonatkozó rendelkezései alapján nem csak a jogsértések megszüntetésére, hanem az új jogsértések megelőzésére is köteles. Ez azonban egyrészt nem járhat azzal, hogy a tárhelyszolgáltatóknak az általuk tárolt információkat általánosságban nyomon kelljen követniük. Másrészt pedig, a jogsértés megelőzésére alkalmazott intézkedéseknek méltányosoknak, arányosoknak kell lenniük, és nem róhatnak aránytalanul nagy anyagi terhet a tárhelyszolgáltatóra.⁷⁷

A Bíróság szerint jelen szűrőrendszer létrehozása azt jelentette volna, hogy *„(1) a tárhelyszolgáltató azonosítsa az összes – a szolgáltatásainak valamennyi felhasználója által e szolgáltató szerverein tárolt – fájlt, amelyek olyan műveket tartalmazhatnak, amelyeken a szellemi tulajdonjog jogosultjai, állításuk szerint, jogokkal rendelkeznek; (2) ezt követően határozza meg, hogy e fájlok közül melyek azok, amelyeket jogellenesen tárolnak és a nyilvánosság számára jogellenesen tesznek hozzáférhetővé, és (3) végül pedig megakadályozza a fájloknak általa jogellenesnek minősített rendelkezésre*

⁷⁴ Európai Unió Bírósága, C-360/10. sz. ügy, Belgische Vereniging van Auteurs, Componisten en Uitgevers CVBA (SABAM) v. Netlog NV (a továbbiakban: Sabam v. Netlog ügy)

⁷⁵ Sabam v. Netlog ügy, 15-21. pontok

⁷⁶ Sabam v. Netlog ügy, 22. pont

⁷⁷ Sabam v. Netlog ügy, 33-35. pontok

*bocsátását.*⁷⁸ Ebből látszik, hogy az *összes* tartalom azonosítása, ezek közül a jogsértő tartalom kiválogatása és azoknak a világhálóra való felkerülésének megakadályozása lett volna e szűrőrendszer feladata, amely aligha húzható ki az általános nyomon követés fogalma alól. A szűrőrendszernek továbbá olyan módon kellett volna működnie, hogy nem csak a már létező művek védelmét, hanem a jövőben keletkező művek védelmét is el kellett volna látnia, és ki kellett volna terjednie minden jövőbeli jogsértésre is. Ez – amellett, hogy az általános nyomon követés tilalmába ütközik - olyan „*bonyolult, költséges és állandó*”⁷⁹ informatikai infrastruktúra kiépítését igényelte volna a Netlog részéről, amely súlyosan sértette volna az Alapjogi Charta által biztosított vállalkozási szabadságát.

Emellett a Bíróság egy-egy rövid bekezdést szentelt a platform felhasználóinak alapjogaira is: a személyes adatok védelméhez való jogukat, illetve az információk fogadásának és közlésének a szabadságát sértheti a fenti szűrőrendszer alkalmazása. A Netlog közösségi hálózatán regisztrált profilokra vonatkozó adatok ugyanis személyes adatok, lehetővé teszik a felhasználók egyedi azonosítását. A szűrőrendszer pedig mégiscsak egy emberi tényezőtől mentes technológia, amely jogszerű tartalmat is eltávolíthat, ezzel korlátozva a tájékozási szabadságot.⁸⁰

4.3.2.2. A UPC Telekabel ügy⁸¹

A másik jelentős uniós bírósági döntés, a UPC Telekabel ügy szintén szólt a szűrőrendszerek alapjogi konfliktusáról, illetve az Elker-irányelvbe ütközéséről. A felperesek, a Constantin Film és a Wega, két filmgyártó cég, az alapügy alperese pedig a UPC Telekabel Wien, hazánkban is ismert internet-hozzáférést biztosító szolgáltató volt. A felperesek észlelték, hogy egy weboldal engedélyük nélkül „streamelte” illetve kínálta letöltésre az általuk készített filmeket, így a filmgyártó cégek azt kérték a tagállami bíróságtól, hogy kötelezze a UPC Telekabelt arra, hogy akadályozza meg az ügyfeleinek a weboldalhoz való hozzáférését – amelyet a tagállami bíróság, a Handelsgericht Wien meg is tett. A fellebbviteli bíróság ezt az álláspontot a lényegi elemeiben megerősítette, és szintén az Infosoc-irányelv 8. cikk (3) bekezdése alá tartozó olyan közvetítő

⁷⁸ Sabam v. Netlog ügy, 36. pont

⁷⁹ Sabam v. Netlog ügy, 46. pont

⁸⁰ Sabam v. Netlog ügy, 49-50. pontok

⁸¹ Európai Unió Bírósága, C-314/12. sz. ügy, UPC Telekabel Wien GmbH v. Constantin Film Verleih GmbH, Wega Filmproduktiongesellschaft mbH (a továbbiakban: UPC Telekabel ügy)

szolgáltatónak tekintette a UPC Telekabelt, amelynek szolgáltatásait a szerzői és szomszédos jogok megsértése céljából veszik igénybe.⁸² A UPC Telekabel felülvizsgálati kérelmet nyújtott be az osztrák legfelsőbb bírósághoz, az Oberster Gerichtshofhoz, melyben kifejtette, hogy nem tartozik a szerzői jogsértések céljából igénybe vett szolgáltatók körébe, mivel nem áll üzleti kapcsolatban a weboldal üzemeltetőivel, és az sem bizonyított, hogy kifejezetten az ő internet-elérést biztosító szolgáltatását igénybe vevő felhasználók jártak el jogellenesen, nem pedig mások. Emellett pedig a blokkoló intézkedések technikailag kijátszhatók és költségesek is.⁸³

Az EUB megállapította, hogy a UPC Telekabel közvetítő szolgáltatónak minősül, mivel *„kénytelen a valamely ügyfele és a harmadik fél közötti viszonyban megvalósuló jogsértést interneten keresztül továbbközvetíteni, hiszen a hálózathoz való hozzáférés biztosításával lehetővé teszi e közvetítést”*,⁸⁴ és nincs olyan követelmény, amely szerint a szolgáltatónak bármilyen szerződéses jogviszonyban kellene állnia a jogsértő személyekkel.

Ezt követően – miután a UPC Telekabel az Infosoc-irányelv 8. cikkének (3) bekezdése alá tartozik -, a Bíróságnak azzal az alapjogi kérdéssel kellett foglalkoznia, hogy megvalósul-e a Chartában biztosított alapvető jogok egyensúlya abban az esetben, ha az internet-hozzáférést biztosító szolgáltató egy adott weboldalhoz a hozzáférést teljes mértékben le kell, hogy tiltsa, mondjuk – ahogyan jelen esetben is – egy ideiglenes intézkedés keretében. Először is, a tagállamok kötelezettsége, hogy az irányelvek átültetése során olyan értelmezésre támaszkodjanak, amelyek biztosítják az alapjogok közötti egyensúlyt. Jelen esetben az alapjogi egyensúlyt az Alapjogi Charta által az alkotmányos tulajdonjog keretében védett szellemi tulajdon,⁸⁵ a közvetítő szolgáltatókat megillető vállalkozási szabadság,⁸⁶ és a felhasználókat megillető információs szabadság⁸⁷ ütközött össze.

A vállalkozás szabadságával kapcsolatosan az EUB kimondta, hogy a jelen kötelezettség, amelyet az osztrák bíróságok megállapítottak, határozottan korlátozza azt. A vállalkozás szabadságának tudniillik az is a része, hogy a vállalkozások *„szabadon*

⁸² UPC Telekabel ügy, 14. pont

⁸³ UPC Telekabel ügy, 16. pont

⁸⁴ UPC Telekabel ügy, 32. pont

⁸⁵ Alapjogi Charta, 17. cikk (2) bekezdés

⁸⁶ Alapjogi Charta, 16. cikk

⁸⁷ Alapjogi Charta, 11. cikk

rendelkezhetnek a rendelkezésükre álló gazdasági, műszaki és pénzügyi forrásokkal”.⁸⁸ Ez a részjogosultság csorbul, amikor az ilyesfajta kötelezés a szolgáltató pénzügyi forrásainak egy részét leköti egy olyan bonyolult műszaki infrastruktúra kiépítése érdekében, amely a fenti célra megfelelő.

Ugyanakkor a Bíróság szerint azt is vizsgálni kell, hogy az adott alapjognak a lényegi vonása sérül-e,⁸⁹ ez pedig nem valósul meg, még hozzá abból az okból, hogy a címzettre bízta azt a módot, amelyen keresztül el kívánja érni az adott weboldal felhasználók számára történő tartós elérhetetlenné tételét.⁹⁰ (Emellett pedig, a jelen rendelkezés az osztrák jogban azt is lehetővé tette, hogy a közvetítő szolgáltató mentesüljön a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy minden tőle elvárható intézkedést megtett.)

Ezt követően, „már csak” arra kell odafigyelni, hogy a közvetítő szolgáltató olyan módon szüntesse meg (akadályozza meg) a szerzői jogsértéseket, hogy azzal a felhasználóknak az információhoz való jogszerű hozzáféréseinek joga ne csorbuljon, vagyis a jogszerű tartalmak hozzáférhetőek maradjanak.

4.3.2.3. A szűrőrendszerek az új irányelvben

Az új irányelv javaslatot kritizálók az abban foglalt hatékony tartalomfelismerő technológiákat a Sabam által a fenti esetben a Netlogtól elvárt általános monitoringgal azonosítják annak ellenére, hogy azt még nem látjuk előre, a jogalkotás pontosan mit vár el a szolgáltatóktól, amikor ezekről beszél.

E szűrőrendszerekről a javaslatból egyelőre annyit tudunk, hogy a jogalkotó azokat egy lehetséges intézkedésnek tekinti az engedélyezési szerződések megfelelő működése érdekében, kiköti, hogy megfelelőnek és arányosnak kell lenniük, illetve megvalósulásukat a szolgáltatók és a jogosultak együttműködésével látja kivitelezhetőnek.⁹¹

⁸⁸ UPC Telekabel ügy, 49. pont

⁸⁹ „Az e Chartában elismert jogok és szabadságok gyakorlása csak a törvény által, és e jogok lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható. Az arányosság elvére figyelemmel, korlátozásokra csak akkor és annyiban kerülhet sor, ha és amennyiben az elengedhetetlen és ténylegesen az Unió által elismert általános érdekű célkitűzéseket vagy mások jogainak és szabadságainak védelmét szolgálja.” Alapjogi Charta, 52. cikk (1) bekezdés

⁹⁰ UPC Telekabel ügy, 50. pont

⁹¹ COM(2016) 593 final, (38)-(39) preambulumbekkezdések

Kritikaként fogalmazódott meg, hogy egy ilyen technológia üzemeltetése kizárólag az Elker-irányelv által tilalmazott általános nyomon követéssel valósulhat meg, hiszen arról van szó, hogy minden tartalmat még annak felkerülése előtt kell átvizsgálni, így a platform teljes adatmennyiségét folyamatosan felügyelni kell. A szakma egy része tévesnek tekinti a Bizottság álláspontját, amely szerint ez összeegyeztethető lenne az általános nyomon követési kötelezettség tilalmával, és ezt az Elker-irányelv helytelen értelmezésével magyarázzák. Utóbbi ugyanis kiköti, hogy a nyomon követési kötelezettséget csak általánosan szabad tiltani, egyedi esetekre nézve azonban nem,⁹² a Bizottság szerint pedig az új irányelv rendelkezései magyarázhatók ezekkel az egyedi esetekkel. Az ellenvélemény szerint viszont a Sabam v. Netlog ügyben meghatározott általános monitoringhoz képest egyedi esetnek csak azt lehet tekinteni, ha tagállami bíróság vagy más hatóság konkrétan meghatározott személyekre vagy művekre rendel el nyomon követést (azt is megjegyzik, hogy ezt a jogot az erre felhatalmazott hatóságok kezében is kellene hagyni, és nem pedig jogszabályi kötelezettséget bevezetni).⁹³

Másrészt pedig alapjogi szempontból mind a véleménynyilvánítási szabadság és az információs jog, mind pedig a vállalkozás szabadsága veszélybe kerülhet a tartalomfelismerő technológiák alkalmazása során. A véleménynyilvánítási szabadságot az veszélyezteti, hogy ezek az automatizált technológiák nem alkalmasak arra, hogy például a paródiát vagy a politikai véleményeket, egyéb kivételeket azonosítsák és jogszerű tartalomként kategorizálják, így olyan tartalmat is blokkolni fognak, amelynek közzététele egyébként a felhasználók véleménynyilvánítási szabadsága alá esik. Emiatt hiányolja az ellentétes álláspont az emberi tényezőt, vagyis a bírák esetenkénti mérlegelését, amellyel pótolható lenne az, amelyre egy „gép” nem képes.⁹⁴ Az ugyanezen alapjog részjogosítványaként szereplő információs jog pedig akkor csorbulhat, ha visszaélés-szerűen gyakorolják a tartalom eltávolítására irányuló kéréseket (akár a versenytársak egymás műveivel, termékeivel összefüggésben), és így a jogszerűen eljáró felhasználók és a fogyasztók nem részesülhetnek a megfelelő információáramlásban.⁹⁵

A tartalomszűrést bíráló hangok azonban elfelejtik figyelembe venni, hogy sem az Alapjogi Charta, sem pedig az Európai Unió Bíróságának gyakorlata nem tekinti egyik

⁹² Elker-irányelv, (47) preambulumbekzdés

⁹³ Max Planck Institute állásfoglalás, 11. o.

⁹⁴ Max Planck Institute állásfoglalás, 5. o.

⁹⁵ Max Planck Institute állásfoglalás, 5. o.

fenti alapjogot sem abszolútnak és korlátozhatatlannak.⁹⁶ Egy olyan kényes kérdést, mint a szerzői jogsértések megakadályozása érdekében alkalmazott tartalomszűrést, nyilván nem lehet alapjog korlátozás nélkül megoldani, azonban a Chartában foglalt szükségességi és arányossági teszt figyelembe vételével és az alapjogok lényeges tartalmának tiszteletben tartásával ez megtehető. (A szerzők alkotmányos tulajdonjogának viszont kétség kívül lényegi vonása sérül, ha jogellenesen felhasználják a műveiket.)

A javaslat azzal is egyensúlyt próbál teremteni a két oldal között, hogy a tartalomfelismerő technológia alkalmazásához megköveteli a művek szerzők általi meghatározását, azonosítását. A szolgáltatóknak tehát nem kell önállóan elbírálniuk, hogy az adott tartalom jogsértő-e vagy sem, hanem mindössze azt szükséges azonosítaniuk, hogy az a jogosult által megjelölt védett tartalom került-e feltöltésre. Ehhez minden szükséges adatot a jogosultaknak kell biztosítaniuk, amellyel egyébként a költségekből is részt vállalnak (hiszen a szolgáltatókról leveszik az információk megszerzésének költségét).⁹⁷ Ezen felül pedig, az irányelv javaslat egyébként sem az egyetlen járható útként határozza meg a szűrőrendszerek alkalmazását, hanem azt példaként említi.⁹⁸ Így például a kis- és középvállalkozásként működő, a megfelelő anyagi forrásokkal nem rendelkező szolgáltatókkal a jogosultak más megoldásban is megállapodhatnak, figyelembe véve azt, hogy nem minden szolgáltató számára ugyanaz jelenti a megfelelő és arányos megoldást.

A végfelhasználók személyes adatait a Bizottság álláspontja szerint semmiképpen sem használnák fel olyan formában, ahogyan azt a Sabam v. Netlog ügy mutatta. A tartalmak azonosítására a szerzők által megadott adatok mentén, egy alkalommal, a feltöltésükkor kerülne sor, és nincs szó arról, hogy a feltöltő felhasználó személyes adatait (személyazonosságát, IP címét) a rendszer ellenőrizze.⁹⁹ Tájékoztatói szabadságuk tekintetében pedig a fent említett panaszkezelési és jogorvoslati mechanizmusok nyújtásának biztosítékot, hiszen ezek alkalmasak arra, hogy a szűrőrendszer által esetleg „félreazonosított”, de mégis jogszerű tartalom (paródia, politikai vélemény) visszakerülhessen a világhálóra és a továbbiakban se kerüljön blokkolásra.¹⁰⁰ (Meg kell

⁹⁶ Council Legal Service vélemény, 8. o.

⁹⁷ Council Legal Service vélemény, 10. o.

⁹⁸ Council Legal Service vélemény, 10. o.

⁹⁹ Council Legal Service vélemény, 14. o.

¹⁰⁰ Council Legal Service vélemény, 13. o.

jegyezni, hogy utóbbi mechanizmusokkal kapcsolatban olyan álláspont is van, amely szerint ezek a laikus magánszemélyek jogérvényesítési kedve ellen hatnak, és nem valósítják meg a rendeltetésüket.¹⁰¹⁾

¹⁰¹ Senftleben – Angelopoulos – Frosio – Moscon – Peguera – Rognstad, 13. o.

5. Kivételek és korlátozások

Az irányelv javaslat új, kötelezően alkalmazandó kivételek és korlátozások bevezetésével óvatos reformot hajt végre az Infosoc-irányelv 5. cikkében található taxatív felsoroláson. A javaslat szerint az új kivételek célja az, hogy méltányos egyensúlyt biztosítsanak a szerzők és más jogosultak, illetve a felhasználók jogai és érdekei között, és nem lehetnek sérelmesek a művek rendes hasznosítására és a jogosultak jogos érdekeire.¹⁰²

5.1. Az oktatás és a tudományos kutatás

Az oktatási szemléltetésről és a tudományos kutatás kizárólagos céljából történő felhasználásról az Infosoc-irányelv már kimondta, hogy az kivételt képez az engedélyköteles felhasználások alól.¹⁰³ Ezt a kivételt bővíti az új javaslat azáltal, hogy a tudományos kutatásban alkalmazott szöveg- és adatbányászatot („*text and data mining*”, TDM), illetve az oktatás kapcsán a határokon átnyúló, digitális oktatás keretében történő műfelhasználást kivételként nevesíti.

A szöveg- és adatbányászathoz alkalmazott többszörözést a kutatóhelyek a tudományos kutatás céljából számukra jogszerűen hozzáférhető műveken végrehajthatják.¹⁰⁴ A szöveg- és adatbányászat fogalmilag „*az információk, például szövegek, hangok, képek vagy egyéb adatok digitális formában történő, automatizált számítógépes elemzését*”¹⁰⁵ jelenti. A szöveg- és adatbányászat kivételén alapuló felhasználásért még ellenszolgáltatást sem szükséges fizetni a jogosultak részére.¹⁰⁶

A TDM napjainkban mind a nonprofit, mind pedig a for-profit szféra számára nagyon hasznos eszköz a kutatásban, amely megfelelő alkalmazásának gazdasági hasznát uniós szinten százmilliárd euróban lehet mérni.¹⁰⁷ Ugyan az Infosoc-irányelv értelmezésével oda is juthatunk, hogy a szöveg- és adatbányászatra alkalmazható az időleges többszörözési cselekményekre vonatkozó kivétel,¹⁰⁸ azonban e tevékenység

¹⁰² COM(2016) 593 final, (6) preambulumbekkezdés

¹⁰³ Infosoc-irányelv 5. cikk (3) bekezdés a) pont

¹⁰⁴ COM(2016) 593 final, 3. cikk

¹⁰⁵ COM(2016) 593 final, (8) preambulumbekkezdés

¹⁰⁶ COM(2016) 593 final, (13) preambulumbekkezdés

¹⁰⁷ Christophe Geiger, Giancarlo Frosio, Oleksandr Bulayenko: Opinion of the CEIPI on the European Commission's Proposal to reform copyright limitations and exceptions in the European Union, 2017, https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3053983, Utolsó letöltés dátuma: 2018. február 6., (a továbbiakban: CEIPI Opinion on limitations and exceptions) 10-11. o.

¹⁰⁸ Infosoc-irányelv, 5. cikk (1) bekezdés

gazdasági jelentőségénél és egyre nagyobb elterjedtségénél fogva indokolt volt külön kivétel létrehozása, és a helyzet tisztázása.

Az oktatási szemléltetés kivételének bővítése a „*művek és más teljesítmények digitális és határokon átnyúló oktatási tevékenységekben való felhasználása*” bevezetésével történt meg.¹⁰⁹ Ez alá a nem üzleti célú, oktatási szemléltetést szolgáló felhasználások tartozhatnak, amelyek oktatási intézmények helyiségeiben vagy kizárólag az intézmény hallgatói által hozzáférhető elektronikus hálózatokon történnek a forrás megjelölése mellett. Az ilyen felhasználásokat az irányelv az oktatási intézmény székhelye szerinti tagállamban történő felhasználásnak tekinti.

Az oktatás kivételének hatályos szabályozása tekintetében nem volt egyértelmű, hogy az kiterjed-e a digitálisan történő távoktatásra is. Ez jogbizonytalanságot szült, így a keretek tisztázása előrelépésnek tekinthető. A kivétel kötelező erejét azonban lerontja – és ezzel a harmonizációs célt is aláássa -, hogy a javaslat az adott művek engedélyeinek könnyű hozzáférhetősége esetén megengedi a tagállamoknak, hogy a kivétel alkalmazásától eltekintsenek.¹¹⁰

5.2. A kulturális örökséget ápoló intézmények

A harmadik bevezetett kivétel a kulturális örökség megőrzését szolgálja azáltal, hogy lehetővé teszi a kulturális örökséget ápoló intézmények számára a gyűjteményük állandó részét alkotó művek megőrzésének kizárólagos céljából történő másolatkészítést.¹¹¹ A kulturális örökséget ápoló intézmények további kedvezményt kapnak azzal is, hogy a részükre közös jogkezelő szervezetek által megadott nem üzleti célú és nem kizárólagos engedélyt kiterjeszhetőnek tekintik az engedély hatálya alá tartozó jogosultakkal azonos kategóriába tartozó, de a közös jogkezelő szervezet által nem képviselt jogosultakra is (egyéb feltételek megvalósulása, például a jogosultak számára az egyenlő bánásmód biztosítása mellett).¹¹² Emellett, az ilyen engedély hatálya alá tartozó műveket az összes tagállamban felhasználhatják.

Az Infosoc-irányelv ehhez hasonló kivételt már szintén tartalmazott, amikor kimondta, hogy „*a nyilvánosan hozzáférhető könyvtárak, oktatási intézmények vagy*

¹⁰⁹ COM(2016) 593 final, 4. cikk

¹¹⁰ CEIPI Opinion on limitations and exceptions, 21. o.

¹¹¹ COM(2016) 593 final, 5. cikk

¹¹² COM(2016) 593 final, 7. cikk

múzeumok, valamint az archívumok által végzett egyes többszöröségi cselekmények tekintetében, amelyek közvetlenül vagy közvetve sem irányulnak kereskedelmi vagy gazdasági célra”,¹¹³ a tagállamok kivételt hozhatnak létre. Ennél a már létező kivételnél egyrészt szűkebb az új, mivel az kifejezetten a kulturális örökségvédelem céljából történő felhasználást tartalmazza, és nem „bármilyen célú” felhasználást. Másrészt azonban, az Infosoc-irányelvben foglalt kivétel nem volt kötelező erejű, és a tagállamoknak csak szűk köre implementálta, a jelenlegi kötelező kivétel így mégis előrelépést jelent.¹¹⁴

5.3. A digitális sajtókiadványok

Végül, attól függetlenül, hogy a sajtóra vonatkozó szabályokat¹¹⁵ is ebben a fejezetben tárgyalom, ezek kevésbé tekinthetők kivételnek, mint inkább az online sajtó szerzőire szabott új szomszédos jogoknak.¹¹⁶ Ennek az új jogoknak a létjogosultságát a javaslat meg is indokolja preambulumban: mivel „*a szabad és sokszínű sajtó nélkülözhetetlen a minőségi újságíráshoz és a polgárok információhoz való hozzáféréseinek biztosításához*”,¹¹⁷ a sajtókiadványok kiadóinak a jogosultként való elismerése nélkül az engedélyezés nehezen kivitelezhető a digitális környezetben. Ezt a jogosultként való elismerést az irányelv azzal biztosítja, hogy a sajtókiadványok kiadói számára biztosítja az Infosoc-irányelv szerinti többszöröségi jogot, illetve a nyilvánosság számára történő hozzáférhetővé tétel jogát.¹¹⁸

A sajtókiadványok védelmére vonatkozó cikkel kapcsolatban olyan elméleti jellegű kérdések is felmerülnek, hogy a javaslat például miért kifejezetten a nyilvánosság számára történő hozzáférhetővé tételre utal, míg a nyilvánossághoz közvetítés jogára nem, annak ellenére, hogy a sajtóval összefüggésben arról említést tesz a preambulumban.¹¹⁹ Ezt valószínűleg tekinthetjük szerencsétlen szóhasználatnak, azonban olyan praktikus kérdés is felmerült a szakma hangjaiban, hogy van-e egyáltalán gyakorlati jelentősége a sajtókiadók védelmének.

¹¹³ Infosoc-irányelv 5. cikk (2) bekezdés c) pont

¹¹⁴ CEIPI Opinion on limitations and exceptions, 25. o.

¹¹⁵ COM(2016) 593 final, 11. cikk

¹¹⁶ The proposed press publishers’ right: is it really worth all this noise?, 2016. október 11., <http://ipkitten.blogspot.hu/search?q=press+publishers%27+right>, Utolsó letöltés dátuma: 2018. február 5.

¹¹⁷ COM(2016) 593 final, (31) preambulumbekkezdés

¹¹⁸ COM(2016) 593 final, 11. cikk (1) bekezdés és Infosoc-irányelv 2. cikk, 3. cikk (2) bekezdés

¹¹⁹ The proposed press publishers’ right: is it really worth all this noise?, 2016. október 11., <http://ipkitten.blogspot.hu/search?q=press+publishers%27+right>, Utolsó letöltés dátuma: 2018. február 5.

Egyrészt, ott vannak az az álláspont, amely szerint „a nyomtatott sajtó haldoklik”. A digitális irányba tolódás miatt a végfelhasználók (illetve korábban az írott sajtó előfizetői, vásárlói) nem hajlandók fizetni a minőségi tartalomért, hanem az interneten elterjedt, gyakran pontatlan vagy minőségtelen rövid hírekből („*basic news*”) tájékozódnak. Ugyanezen álláspont fejezte ki abbéli aggodalmát, hogy az irányelv javaslat kapcsán a Bizottság nem definiálta kellően a problémát, nem ismertette, miért fontos e szomszédos jog bevezetése, mely jogosultak és milyen tevékenységek tartozhatnak a hatálya alá.¹²⁰

Az érem másik oldala azonban az, hogy a sajtókiadványok szerzői a kiadványokon szerzői jogokkal bírnak (már amennyiben az egyéni, eredeti jelleg megtalálható bennük, ennek boncolgatásától tekintünk el). Az irányelvben biztosított jogok a szerzői jognál szűkebbek, hiszen „csak” szomszédos jogok. Azaz kiüresedhet a szabályozás pusztán abból az okból, hogy egy tágabb jogosítványrendszer már egyébként is lefedi azt, hogy a kiadvány jogosultja rendelkezessen a kiadvány többszörözéséről vagy nyilvánosság számára történő hozzáférhetővé tételéről (amellett, hogy a további felhasználási formák kizárólagos joga is megilleti).¹²¹

5.4. Lehetséges UUC-kivétel

E kivételek a jogalkotó nem titkolt álláspontja szerint már létező kivételeket hivatottak kiegészíteni és a digitális környezethez igazítani.¹²² Egyes álláspontok az új kivételek tekintetében az Európai Bizottság óvatos megközelítését támogatják arra hivatkozva, hogy a digitális felhasználásokat más módon is lehet bátorítani,¹²³ mások az új kivételek hatályának tágítását szorgalmazzák.¹²⁴ Az viszont kétségtelen, hogy előrehaladást jelentenek az internetes felhasználások tekintetében.

A „klasszikus” felhasználói tartalomra, amelyet az első bekezdésekben definiáltam, e kivételek nem hoznak megoldást, hiszen nyilván az irányelv elképzelése más e tekintetben. Nem ezt az utat választotta, amikor engedélyezési megállapodások

¹²⁰ Remy Chavannes: A neighbouring right for press publishers – the wrong solution to a serious problem, 2016. június 13., <http://copyrightblog.kluweriplaw.com/2016/06/13/neighbouring-right-press-publishers-wrong-solution-serious-problem/>, Utolsó letöltés dátuma: 2018. február 5.

¹²¹ The proposed press publishers’ right: is it really worth all this noise?, 2016. október 11., <http://ipkitten.blogspot.hu/search?q=press+publishers%27+right>, Utolsó letöltés dátuma: 2018. február 5.

¹²² COM(2016) 593 final, (5) preambulumbekzdés; a létező kivételek: Infosoc-irányelv 5. cikk (2) bekezdés c) pont és 5. cikk (3) bekezdés a) pont

¹²³ CISAC Position Paper on the EU „Copyright Package”, 2017. február 28., <http://www.cisac.org/What-We-Do/Legal-Policy/CISAC-position-paper-on-the-EU-Copyright-Package>, Utolsó letöltés dátuma: 2018. február 6.

¹²⁴ CEIPI Opinion on limitations and exceptions, 28. o.

kötelezettségét írta elő a szolgáltatók számára. Egyes hangok szerint azonban sokkal célszerűbb lenne a felhasználói tartalomra egy generális, szabad felhasználási kivételt alkotni ahelyett, hogy engedélyezési szerződésekkel „próbálkozunk”.

A művek és más védett teljesítmények felhasználói tartalomként való felhasználása „*nevesített és egységes szabad felhasználásként*”¹²⁵ is történhetne tehát, a jogosultak méltányos díjazása mellett. A jogosultak között akár jogszabály alapján, akár felmérések eredményeihez igazodva, a lehívások száma alapján¹²⁶ lehetne elosztani a díjazást olyan módon, hogy a szabad felhasználási kivétel közös jogkezelés alá tartozik.¹²⁷ A szabad felhasználási kivétel pedig természetesen nem érinthetné a személyhez fűződő jogokat, hiszen a mű integritása vagy a szerző jóhírnévhez való joga olyanok, amelyeket nem pótolhatnak az anyagiak. Ezt ki kellene egészíteni egy egységes értesítési és eltávolítási eljárással, amelynek hatálya valamennyi szolgáltatóra kiterjed.¹²⁸

¹²⁵ Dr. Faludi Gábor: A paródia a szerzői jogban, in: Keserű Barna Arnold – Köhidi Ákos: Tanulmányok a 65 éves Lenkovich Barnabás tiszteletére, Budapest, 2015, Eötvös József Lap- és Könyvkiadó Bt. – Széchenyi István Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, 116. o. (a továbbiakban: Faludi in: Keserű – Köhidi, 2015)

¹²⁶ Lontai – Faludi – Gyertyánfy, Vékás, 2015, 82. o.

¹²⁷ Faludi in: Keserű – Köhidi, 2015, 116. o.

¹²⁸ Faludi in: Keserű – Köhidi, 2015, 117. o.

6. A nyilvánossághoz közvetítés fogalma a Bíróság gyakorlatában és az új irányelv „nyilvános hozzáférhetővé tétel” fogalma

Az alábbiakban két nemrégiben született döntést ismertetek, amelyben az Európai Unió Bírósága egészen meglepően minősítette felhasználónak a jogsértésben közreműködő szolgáltatókat, ezzel új értelmezést adva a nyilvánossághoz közvetítésnek, mint felhasználási formának. A fogalom értelmezése – ahogyan azt az alábbiakban láthatjuk – tovább bonyolódik az új irányelvvel összefüggésben, amelyet a rendelkezésre álló bírói gyakorlat alapján nem feltétlenül lehet pontosítani.

6.1. A Filmspeler ügy¹²⁹

Az alapügy felperese a Stichting Brein alapítvány volt, amely szerzői jogok jogosultjainak érdekvédő szervezete és célja a jogellenes felhasználás elleni küzdelem. Az ügy alperese pedig J. F. Wullems volt, a filmspeler.nl című honlap üzemeltetője, aki e weboldalon egy multimédia-lejátszó letöltését tette lehetővé. Ebbe olyan interneten rendelkezésre álló, mások által készített, kiegészítő modulokat (ezeken belül hiperlinkeket) épített be, amelyek közül némelyik kifejezetten olyan weboldalakra mutat, ahol védelem alatt álló műveket bocsátanak az internetezők rendelkezésére, a szerzői jogi jogosultak engedélye nélkül.¹³⁰ Wullems a lejátszót kifejezetten azzal reklámozta, hogy annak segítségével a fent említett jogsértő audiovizuális tartalmak is elérhetők.

A Stichting Brein azt kérte a holland bíróságtól, hogy szólítsa fel Wullems-et az értékesítés, illetve a jogsértő tartalomra mutató hiperlinkek kínálásának abbahagyására, ezt pedig azzal indokolta, hogy a Filmspeler nyilvánossághoz közvetítést valósított meg, és megsértette a tagállami törvényeket.

Az eljáró Rechtbank Midden-Nederland (midden-nederlandi elsőfokú bíróság) nem látta egyértelműnek a nyilvánossághoz közvetítés megvalósulását, ezért azzal a kérdéssel fordult az Európai Unió Bíróságához, hogy a nyilvánossághoz közvetítés megtörténik-e olyan multimédia-lejátszó értékesítésével, amelyen jogsértő tartalmakra mutató hiperlinkeket tartalmazó kiegészítők (modulok) is szerepelnek.

¹²⁹ Európai Unió Bírósága, C-527/15. sz. ügy, Stichting Brein v. Jack Frederik Wullems (Filmspeler) (a továbbiakban: Filmspeler ügy)

¹³⁰ Filmspeler ügy, 16. pont

A Bíróság kimondta, hogy Wullems lejátszójának értékesítése nyilvánossághoz közvetítést valósít meg.

Az EUB hangsúlyozta, hogy az Infosoc-irányelv szerint a nyilvánossághoz közvetítés engedélyezésének és megtiltásának a joga a szerzők kizárólagos jogosultsága, amelynek az is része, hogy a felhasználók és a tervezett, jogsértő nyilvánossághoz közvetítés közé álljanak. A nyilvánossághoz közvetítés fogalmát tágan kell értelmezni, még hozzá annyira, hogy az *„lefedjen minden olyan nyilvánossághoz közvetítést, amikor a nyilvánosság nincs jelen a közvetítés kiindulópontjául szolgáló helyszínen”*,¹³¹ emellett pedig a fogalom egyedi értékelést is igényel.

A nyilvánossághoz közvetítés két fogalomból tevődik össze, egyrészt a nyilvánosságból, másrészt pedig a közvetítésből. A nyilvánosságot a Bíróság előre nem meghatározható, jelentős számú potenciális címzettként definiálta, és megvalósultnak látta az *„új nyilvánosság”*¹³² fogalmát is azzal, hogy a lejátszót nagy számú harmadik személy megvásárolta, és egyébként bárki megvásárolhatta, aki internet-kapcsolattal rendelkezett.

A „közvetítés” momentumát az EUB szerint Wullems (illetve a Filmspeler lejátszó) azzal valósította meg, hogy *„magatartása következményeinek teljes tudatában, közvetítőként járt el ügyfelei irányában a védelem alatt álló művet tartalmazó, sugárzott műsor hozzáférhetővé tételével, főként olyan esetben, amikor e beavatkozás hiányában ügyfelei elvileg nem tudták volna a sugárzott művet élvezni”*.¹³³ Megjegyezte még, hogy kizárólag a közvetítés lehetővé tételét szolgáló infrastruktúra biztosítása nem minősülne közvetítésnek, de Wullems fenti tudatállapota miatt nem az eszközök egyszerű rendelkezésre bocsátásáról van szó.¹³⁴

Fontos azonban kiemelni, hogy az ítélet egyelőre kizárólag azoknak az eszközöknek a forgalmazását vagy terjesztését tekintette a nyilvánossághoz közvetítés

¹³¹ Infosoc-irányelv, (23) preambulumbekzdés

¹³² „[...] ilyen közönség alatt az a közönség értendő, amelyet a szerzői jog jogosultjai az eredeti közvetítés engedélyezésekor nem vettek figyelembe.” Filmspeler ügy, 47. pont

¹³³ Filmspeler ügy, 31. pont

¹³⁴ Filmspeler ügy, 41. pont

megvalósulásának, amelyek eleve olyan módon kerülnek forgalomba, hogy azokon a linkek jogellenesen hozzáférhetővé tett tartalmakra mutattak.¹³⁵

6.2. A The Pirate Bay ügy¹³⁶

Az alapeljárás felperese a Filmspeler ügyből ismert Stichting Brein alapítvány volt, az alperesi oldalon pedig a Ziggo BV és az XS4ALL Internet BV internet-hozzáférést nyújtó szolgáltatók álltak. Az internet-hozzáférés felhasználásával szerzői jogsértések következtek be, mivel a The Pirate Bay honlapján található torrentfájlok nagy többsége szerzői jogi védelem alatt álló művekre mutatott, és ezek közül sok olyan volt, amely a Stichting Brein érdekvédelmét élvező jogosultak műve.

A Stichting Brein azt kérte a tagállami bíróságtól, hogy kötelezze a Ziggót és az XS4ALL-t is a The Pirate Bay domain neveinek és IP címeinek a blokkolására: vagyis tiltsa le a jogsértő igénybe vevők hozzáférését a jogsértésre használt weboldalhoz. Az elsőfokú tagállami bíróság helyt adott ennek a kérelemnek, a fellebbviteli fórumok azonban elutasították azt.

A holland legfelsőbb bíróság, a Hoge Raad der Nederlanden előtt nem volt kérdéses, hogy az alperesi oldalon álló két internetszolgáltató közvetítő szolgáltató, és harmadik személyek szerzői jogsértés céljából vették igénybe szolgáltatásaikat, hiszen a The Pirate Bay weboldalán a jogosultak engedélye nélkül tettek nyilvánosan hozzáférhetővé szerzői jogi védelem alatt álló műveket.¹³⁷ Azt azonban nem látta annyira egyértelműnek, hogy az Infosoc-irányelv szerinti nyilvánosságához közvetítést megvalósította-e a The Pirate Bay azáltal, hogy egy torrentfájl-cserélő platformot működtetett, amelyen a feltöltött fájlokat rendszerezte, kategorizálta.

Végül a Hoge Raad der Nederlanden azzal a kérdéssel fordult az Európai Unió Bíróságához, hogy nyilvánosságához közvetítésnek minősül-e, ha maga a weboldal nem tartalmaz védett műveket, de a felhasználók védett művek cseréjére használják azt, illetve, amennyiben ez nem valósít meg nyilvánosságához közvetítést, akkor lehet-e

¹³⁵ Dr. Ujhelyi Dávid: Döntés született a Stichting Brein ügyben – Mi lesz veletek multimédia-lejátszók?, 2017. május 3., <http://copy21.com/2017/05/dontes-szuletett-a-stichting-ugyben-mi-lesz-veletek-multimedia-lejatszok/>, Utolsó letöltés dátuma: 2018. 02. 06.

¹³⁶ Európai Unió Bírósága, C-610/15. sz. ügy, Stichting Brein v. Ziggo BV és XS4ALL Internet BV (a továbbiakban: The Pirate Bay ügy)

¹³⁷ The Pirate Bay ügy, 15. pont

ideiglenes intézkedéssel élni az olyan szolgáltatóval szemben, aki „megkönnyíti” harmadik személyek számára a jogsértés megvalósítását (tehát abban közreműködik).

Az Európai Unió Bírósága a fenti, FilmSpeler ügyben megállapítottakat ismételte nyilvánosságához közvetítés fogalma kapcsán, a(z új) nyilvánosság, a közvetítés megvalósulása tekintetében is. A kritériumok közül a leghangsúlyosabbnak itt is a felhasználó (The Pirate Bay) által a jogsértésben játszott „*megkerülhetetlen szerepet*” és beavatkozásának szándékos jellegét emelte ki.¹³⁸ A megkerülhetetlen szerep meglétét azzal indokolta, hogy a platform üzemeltetésével a TPB biztosítja a felhasználói számára az érintett művekhez való hozzáférést, az online felület megléte nélkül azonban ez a fájlcsere nem (vagy nehezebben) történhetne meg. A korábbi ítélezési gyakorlatából – többek között a FilmSpeler ügyből – pedig levezette, hogy „*főszabály szerint bármely olyan cselekmény, amellyel a felhasználó az adott ügy teljes ismeretében az ügyfelei számára védelem alatt álló művekhez ad hozzáférést, a 2001/29 irányelv 3. cikkének (1) bekezdése értelmében vett közvetítésnek minősülhet*”.¹³⁹

Végül az ügy érdemére adott válaszában kimondta, hogy a nyilvánosságához közvetítés fogalmát úgy kell értelmezni, hogy „*az az alapügyben szóban forgóhoz hasonló körülmények között kiterjed az olyan megosztó platform interneten történő rendelkezésre bocsátására és üzemeltetésére, amely a védelem alatt álló művekre vonatkozó metaadatok indexálásával és keresőmotor működtetésével e platform felhasználói számára lehetővé teszi, hogy e műveket megtalálják, és azokat egy peer-to-peer hálózat keretében megosszák.*”¹⁴⁰

6.3. A nyilvánosságához közvetítés az irányelv javaslatban

A fenti két viszonylag friss ítélet¹⁴¹ remekül tükrözi az Európai Unió Bíróságának új gyakorlatát, amely során azokat a jogsértésben közreműködő szolgáltatókat, amelyek a jogsértés elkövetésében nélkülözhetetlen szerepet töltenek be, felhasználóként definiálja; illetve a nyilvánosságához közvetítés fogalmát tágítja. Ezt a szinte jogalkotói

¹³⁸ The Pirate Bay ügy, 26. pont

¹³⁹ The Pirate Bay ügy, 34. pont

¹⁴⁰ The Pirate Bay ügy, a Bíróság döntése

¹⁴¹ A FilmSpeler-döntés 2017. április 26-án, a The Pirate Bay-döntés pedig 2017. június 14-én született meg.

tevékenységet magyarázhatjuk a közvetítő szolgáltatók felelősségével kapcsolatos szabályok megfelelő harmonizációjának hiányával is.¹⁴²

Az ismertetett, egyre inkább tendenciaszerű ítélkezési gyakorlattal viszont az a probléma, hogy az objektív, magatartási elem mellett a szolgáltatók felelősségét a fenti esetekben egy szubjektív elemtől, a tudatállapotuktól is függővé teszi (ld. a „*magatartása következményeinek teljes tudatában*” fordulatot, amely mindkét ítéletben megtalálható). Ez a szerzői jogi jogsértésekért való felelősségtől azért idegen, mert az felróhatóságtól független felelősségként terjedt el.¹⁴³ Ráadásul, a tudati elem beemelése azzal az eredménnyel járhat, hogy a jogsértésben közreműködők gyakrabban kimenthetik magukat, és ezzel a Bíróság éppen az ellenkező hatást éri el: a felelősségük nem szigorúbb lesz azáltal, hogy felhasználóként definiálják őket, hanem enyhébb.¹⁴⁴

Jelen irányelv javaslat szempontjából pedig a fentiek oly módon relevánsak, hogy egyes álláspontok szerint még ebből a nóvumnak számító gyakorlatból sem derül ki, hogy az újonnan definiált információs társadalommal összefüggő szolgáltatást nyújtó szolgáltatók nyilvánosságához közvetítést valósítanak-e meg, amikor a felhasználók által feltöltött, szerzői joggal védett műveket nyilvánosan hozzáférhetővé teszik. Az Infosoc-irányelv rögzíti, hogy a nyilvánosságához közvetítés engedélyezése vagy megtiltása a szerzők kizárólagos joga, de nem definiálja azt, így e tekintetben csak bírói gyakorlat értelmezésére támaszkodhatunk. Az új javaslat ehhez képest a „*szerzői joggal védett művek és egyéb teljesítmények tárolása és nyilvános hozzáférhetővé tétele*” kifejezést említi, amelyből nem derül ki, hogy a jól ismert nyilvánosságához közvetítéssel azonos jelentésű-e, vagyis, hogy az ISSP-k nyilvánosságához közvetítést végeznek-e.¹⁴⁵

Az Európai Bizottság Jogi Szolgálatának viszont az a véleménye, hogy mivel egyébként sincs definiálva a nyilvánosságához közvetítés fogalma, a bírói gyakorlat viszont helyesen határolja körül, ezért az új irányelv rendelkezéseit azzal összhangban kell értelmezni. Egyébként a javaslat cikkei nem, csak a preambulumbekzdése utal a nyilvánosságához közvetítés fogalmára (legalábbis valami ahhoz hasonlóra), amellyel

¹⁴² Max Planck Institute állásfoglalás, 15. o.

¹⁴³ „Copyright infringement has been traditionally regarded as a knowledge-independent strict liability tort (conduct element only)” Max Planck Institute állásfoglalás, 15. o.

¹⁴⁴ Max Planck Institute állásfoglalás, 15. o.

¹⁴⁵ Az angol nyelvű irányelv-szövegekben a különbség jobban érthető: az Infosoc-irányelv 3. cikke a „right of communication to the public” (nyilvánosságához közvetítés) és a „right of making available to the public” (nyilvánosság számára történő hozzáférhetővé tétel), az új irányelv javaslat pedig a „providing access to the public” (nyilvánosan hozzáférhetővé tesz) kifejezést használja.

szintén az EUB értelmezése felé próbálja orientálni a szöveget, és nyitva akarja hagyni a lehetőséget, hogy az ISSP-k magatartását nyilvánossághoz közvetítésnek lehessen tekinteni.¹⁴⁶

¹⁴⁶ Council Legal Service vélemény, 18. o.

7. A közvetítő szolgáltatók adatszolgáltatásának kérdései

7.1. A közvetítő szolgáltatók másodlagos felelőssége az Európai Bíróság gyakorlatában

A közvetítő szolgáltatók lényeges szerepét a jogosultak jogérvényesítésben nehéz kétségbe vonni, ezért az eddig ismertetett irányelv javaslatától függetlenül is indokoltnak láttam arra kitérni. Mivel ők a jogsértésre felhasznált internet-hozzáférés biztosítói, illetve online platformok üzemeltetői (az internetszolgáltatók és a tárhelyszolgáltatók kategóriáját – ahogyan láthatjuk – az EUB gyakorlata nem különíti el), még abban az esetben is kizárólag ők látják át megfelelően saját rendszerüket és az azon tárolt adatokat, ha „*tényleges tudomásuk*” nincs is a jogsértő tartalmak létéről. Fontos azonban megjegyezni, hogy ugyanezen mivoltukból következően a szerzők ellenérdekeltjei is, hiszen szolgáltatásuk működésének alapfeltétele a közzétett tartalom, tekintet nélkül arra, hogy az jogszerűen vagy jogsértést megvalósítva kerül a világhálóra. Ezzel meg is jelenik a fő konfliktus, amely hosszú távon szinte feloldhatatlannak látszik „*az internet útján elkövetett tömeges, jelentős részben jogsértő felhasználás okozta jogosulti veszteségek és érdeksérelem lehetséges orvoslása, másfelől és az informatikai ipar és a világháló használó közönség érdekei között*”.¹⁴⁷

A közvetítő szolgáltatók passzív szerepe esetén az együttműködési kötelezettségük keretében történő adatszolgáltatásukkal kapcsolatban merül fel dilemma. Hiszen a jogsértő felhasználói tartalom létrehozója az esetek többségében magánszemély, végfelhasználó, akinek magánélethez és személyes adatai védelméhez való joga „akadályát képezi” a jogérvényesítésnek. Mivel a jelenleg hatályos Európai Unió szabályozás alapján személyes adatok kiadására (a nemzetbiztonság védelmének eseteit leszámítva) csak büntetőeljárás keretében van lehetőség,¹⁴⁸ a szerzői jogok megsértésének érvényesítése pedig tipikusan polgári per keretén belül történik, a szerzők azzal a problémával szembesülhetnek, hogy a közvetítő szolgáltatón kívül nincs kiindulópontjuk, hiszen a jogsértés tényleges megvalósítóját alapjogai védik.¹⁴⁹

Emiatt központi kérdés, hogy a közvetítő szolgáltatók adatszolgáltatási kötelezettségét ki lehet-e terjeszteni a polgári eljárásra is, illetve a szerzők alkotmányos

¹⁴⁷ Faludi in: Közjogi Szemle, 2017., 50. o.

¹⁴⁸ Elektronikus hírközlési adatvédelmi irányelv, 15. cikk (1) bekezdés

¹⁴⁹ Faludi in: Közjogi Szemle, 2017., 52. o.

tulajdonjoga és a végfelhasználók személyes adatok védelméhez való joga közül melyik az erősebb, egyáltalán van-e ilyen „recept”, vagy a kérdés csak egyedi, eseti mérlegeléssel dönthető el.

Emellett lényeges, hogy a közvetítő szolgáltatók felé fennálló polgári jogi igény az adatszolgáltatás tekintetében a TRIPS és a Jogérvényesítési irányelv alapján objektív, vagyis közvetítői, passzív mivoltuk nem mentesíti őket az (esetleges) adatszolgáltatási kötelezettség alól.¹⁵⁰ A továbbiakban néhány mérföldkőnek tekinthető eset ismertetésével, ennek a dilemmának egy szeletét kívánom megvilágítani.

7.2. A Promusicae ügy¹⁵¹

A Promusicae egy nonprofit szervezet, amely hangfelvétel-előállítókat, hanglezmezkiaadókat, audiovizuális hanghordozó-előállítókat és -kiadókat képvisel. A Telefónica internetszolgáltató (közvetítő szolgáltató), amely „üzletszerűen” nyújtott internetszolgáltatást a peer-to-peer fájlcsere keresztül megvalósuló jogsértésekhez. A jogsértő zenei tartalmak felhasználási jogaival természetesen a Promusicae tagjai rendelkeztek. A Promusicae ideiglenes intézkedés iránti kérelmet nyújtott be a madridi 5. számú kereskedelmi bírósághoz a Telefónica ellen. A Telefónica kötelezését kérte arra, hogy adja ki azoknak a személyeknek a személyazonosító- és lakcímadatait, akiknek internethozzáférést biztosít, és akiknek az IP-címe a Telefónica által ismert – mivel ellenük szellemi tulajdonjogok megsértése miatt polgári eljárást kívánt indítani. A Telefónica arra hivatkozott kifogásában, hogy ilyen adatok csak nyomozás keretében, illetve közbiztonság vagy nemzetbiztonság védelme céljából adhatók át.

A konfliktust a bíróság előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésével kívánta világosabbá tenni, így az Európai Bíróság elé a következő kérdés került: *„A közösségi jog, [...] lehetővé teszi-e, hogy a tagállamok – a polgári jogi eljárásoknak e kötelezettség hatálya alól történő kivételével – nyomozásra, illetve a közbiztonság vagy nemzetbiztonság védelme esetére korlátozzák valamely információs társadalommal összefüggő szolgáltatással létrejött kommunikációval kapcsolatos – a hálózatüzemeltetőket, az elektronikus kommunikációs szolgáltatásokat nyújtókat, valamint a távközlési hálózathoz való hozzáférést biztosítókat és az adattárolást nyújtó*

¹⁵⁰ Faludi in: Közjogi Szemle, 2017. 53. o.

¹⁵¹ Európai Unió Bírósága, C-275/06. ügy, Productores de Música España (Promusicae) v. Telefónica de España SAU (a továbbiakban: Promusicae ügy)

szolgáltatókat terhelő –, a hálózatra való kapcsolódásra és a forgalomra vonatkozó adatok megőrzésével és rendelkezésre bocsátásával összefüggő kötelezettséget?”¹⁵² A kérdés tehát gyakorlatilag arra irányult, hogy lehetséges-e a közösségi jog alapján, hogy a polgári eljárásban keresetőségi joggal rendelkező személyek a közvetítő szolgáltatóktól a jogsértő végfelhasználók személyes adatairól információt szerezzenek az eljárás megindítása céljából.

A Bíróság az Elektronikus hírközlési adatvédelmi irányelv azon rendelkezését alkalmazta az ügyben, amely szerint a nyilvános hírközlő hálózatok és a nyilvánosan elérhető elektronikus hírközlő szolgáltatások útján közzétett forgalmi adatok titkosságát a tagállamoknak biztosítani kell, és kizárólag az irányelvben meghatározott személyi körnek adhatnak ki ilyen adatokat. Mivel ez a személyi kör konkrétan a szolgáltató irányítása alatt eljáró személyeket jelenti, egyértelmű volt, hogy a *Promusicae* nem tartozik bele – ebből kifolyólag főszabály szerint az adatokat nem lehetne kiadni számára. Azt azonban nyilvánvalóan az Európai Bíróság is észlelte, hogy amennyiben e szabály mérlegelés nélkül minden „UUC-jogsértés” esetén alkalmazásra kerülne, az jelentősen megnehezítené a szerzői jogok érvényesítését, emellett pedig az Elektronikus hírközlési adatvédelmi irányelv tartalmazza azokat a kivételes eseteket, amelyekben az adatkiadás mégis lehetővé tehető.¹⁵³ Az adatok titkosságára vonatkozó szabályozás alól kivétel tehető, ha az egy demokratikus társadalomban szükségesnek, megfelelőnek és arányosnak minősül (i) a nemzetbiztonság, nemzetvédelem és közbiztonság védelme érdekében, (ii) illetve a bűncselekmények, és az elektronikus hírközlési rendszer jogosulatlan használata megelőzésének, kivizsgálásának, felderítésének és üldözésének érdekében. Azonban a jogszabály utalást tesz arra is, hogy emellett abban az esetben is lehetséges a személyes adatok kiadása, amennyiben az mások jogainak és szabadságainak védelme érdekében szükséges.

A fenti jogszabályhely alapján az Európai Bíróság kimondta, hogy nincs kizárva annak lehetősége, hogy a szellemi tulajdonjogokkal kapcsolatos jogérvényesítés érdekében a tagállamok engedélyezzék a személyes adatok kiadását. Azonban a döntés óvatosságára fel kell hívni a figyelmet: az EUB azt is kimondta, hogy ez közel sem jelent a tagállamok számára kötelezettséget. Ugyan a madridi 5. sz. kereskedelmi bíróság

¹⁵² *Promusicae* ügy

¹⁵³ Elektronikus hírközlési adatvédelmi irányelv, 15. cikk (1) bekezdés

ideiglenes intézkedésről való döntését ezzel nem könnyítették meg, de ami fontos, hogy a mérlegelési lehetőségét megadták.

Az ítélet kiemeli a Jogérvényesítési irányelv szabályozását, mely szerint a szellemi tulajdonjogok hatékony védelme érdekében, a felperes indokolt és arányos kérelmére elrendelhető, hogy a jogsértő áruk és szolgáltatások (vagy tartalmak) eredetéről, illetve a terjesztési hálózatokról információt adjanak ki a részükre. Ezt azonban a személyes adatok védelméről szóló rendelkezésekkel együtt kell értelmezni, vagyis az esetleges adatszolgáltatás során arányosan figyelembe kell venni mások személyes adatok védelméhez való jogát. Tehát amellett, hogy az adatszolgáltatási kötelezettség egyes vélemények szerint aránytalan terhet róna a közvetítő szolgáltatókra, a végfelhasználók személyiségi jogai és adatvédelemhez köthető alapjogai is sérülhetnek. Ezek alapján véleményem szerint az Európai Bíróság álláspontja indokolható azzal, hogy mérlegelés és az egyedi körülmények figyelembe vétele nélkül ilyen szenzitív adatokról lehetetlen „igazságos” döntést hozni.

A továbbiakban azonban felmerül az a kérdés is, hogy a szerzők szellemi tulajdonjoga, mint az alkotmányos tulajdon része, nem szenved-e sérelmet azokban az esetekben, ha a tagállamok nem írják elő a polgári eljárás keretében adatszolgáltatási kötelezettséget a közvetítő szolgáltatók számára. Erre az Európai Bíróság röviden azt reagálta, hogy az irányelvek keretjellege annyi mozgásteret ad a tagállamoknak, hogy az egyes helyzetekhez igazodjanak.

Összegzésként, a Promusicae ügyben az Európai Bíróság az alapjogok „igazságos egyensúlyának a biztosítása” mellett foglalt állást. Nem mondta ki, hogy a közvetítő szolgáltatóknak polgári eljárásban adatszolgáltatási kötelezettséget kellene előírni, de nem is zárta ki ennek lehetőségét, ezzel a tagállami jogalkotásra és jogalkalmazásra bízva, hogy az alkotmányos tulajdonjog, illetve a személyes adatok védelméhez való jog közül melyik irányába oldja fel a konfliktust. Azt azonban leszögezi, hogy a közösségi jog általános elveit, köztük kiemelten az arányosság követelményét a tagállamok kötelesek tiszteletben tartani.

7.3. Az LSG v. Tele2 ügy¹⁵⁴

A Promusicae ügghöz hasonló módon, a két szembenálló fél itt is egy közös jogkezelő szervezet (LSG GmbH), illetve egy internetszolgáltató (Tele2 GmbH). Ebből következően nem meglepő, hogy az Európai Bíróság hasonló konklúzióra jutott, és hivatkozott is a Promusicae ügy megállapításaira.

Egyrészt fontos kérdés volt, hogy az internetszolgáltató közvetítő szolgáltatónak tekinthető-e. Az Európai Unió Bírósága álláspontja az volt, hogy erre a válasz egyértelműen igenlő: hiszen „a felhasználóknak csak internet-hozzáférést biztosít, anélkül, hogy egyéb szolgáltatásokat nyújtana, és az igénybe vett szolgáltatás felett nem gyakorol jogi vagy tényleges ellenőrzést, olyan szolgáltatást nyújt, amelyet harmadik személy szerzői jog vagy szomszédos jogok megsértésére használhat, mivel biztosítja a felhasználó számára a hozzáférést, amely lehetővé teszi e jogok megsértését.”¹⁵⁵

Miután az tisztázásra került, hogy jelen ügyben az egyik fél közvetítő szolgáltató, rá lehetett térni felelősségének kérdésére: az Európai Bíróság pedig következetességet mutatott a tekintetben, hogy megismételte a Promusicae ügyben kimondott álláspontját. Eszerint nem ellentétes a közösségi joggal, ha a tagállamok előírják a személyes jellegű forgalmi adatok közlését harmadik magánszemélyekkel, szerzői jogok sérelme miatti polgári peres eljárás indításának lehetővé tétele érdekében. Az alapjogok közötti egyensúlyra, arányosságra azonban itt is felhívta a figyelmet.

7.4. A Bonnier ügy¹⁵⁶

A Bonnier ügyben már létező tagállami (nevezetesen svéd) jogszabályról mondta ki az Európai Unió Bírósága, hogy a személyes adatok kiadásának elrendelése polgári eljárásban nem sérti a közösségi jogot.

A Bonnier Audio és társai kiadótársaságok, melyek kizárólagos jogokkal rendelkeznek azokra a művekre, amelyeket az ePhone internethozzáférést biztosító szolgáltató közvetítésével engedély nélkül közvetítettek a nyilvánosságához. A Bonnier így a tagállami bíróságtól kérte a jogsértő személy nevének és címének kiadására

¹⁵⁴ Európai Unió Bírósága, C-557/07. ügy, LSG GmbH v. Tele2 Telecommunication GmbH (a továbbiakban: LSG v. Tele2 ügy)

¹⁵⁵ LSG v. Tele2 ügy

¹⁵⁶ Európai Unió Bírósága, C-461/10. sz. ügy, Bonnier Audio AB és társai v. Perfect Communication Sweden AB

kötelezést. A tagállami bíróság első körben az adatközlési meghagyás iránti kérelemnek helyt adott, a másodfok azonban elutasította – így végül a svéd legfelsőbb bíróságtól származik az előzetes döntéshozatalra felterjesztett kérdés, amely arra irányult, hogy a 2006/24/EK irányelvvel nem ellentétes-e olyan tagállami jogszabály alkalmazása, amely adatszolgáltatási kötelezettséget keletkeztet az internetszolgáltatónak. Kizárólag ezen irányelvet tekintve, csak az abban megjelölt, illetékes nemzeti hatóságok számára továbbíthatók személyes adatok.¹⁵⁷ Az Európai Unió Bírósága azonban azt is megállapította, hogy a szóban forgó svéd jogszabály nem tartozik a 2006/24/EK irányelv tárgyi hatálya alá. Emellett azt az implicit kérdést vélte felfedezni, mely szerint *„alkalmasak-e az átültető törvény kérdéses rendelkezései az alkalmazandó különböző alapvető jogok közötti igazságos egyensúly biztosítására”*.¹⁵⁸ Ezzel kapcsolatban pedig a korábban ismertetett Promusicae és LSG ügyekre hivatkozott, amelyben már kimondta, hogy az ilyen esetekben a tagállamoknak lehetőségük, de nem kötelezettségük biztosítani a személyes adatok kiadásának lehetőségét polgári eljárás megindítása céljából.

Ebben az esetben Svédország úgy ítélte meg, hogy ezt a lehetőséget biztosítja, természetesen a megfelelő garanciák mellett: így például kizárólag akkor bocsátanak ki adatközlési meghagyást, amennyiben a jogosultaknak konkrét bizonyítékok állnak rendelkezésére a jogsértést illetően. Ezzel az uniós jog által megkövetelt arányosság követelménye is maradéktalanul megvalósul.

¹⁵⁷A nyilvánosan elérhető elektronikus hírközlési szolgáltatások nyújtása, illetve a nyilvános hírközlő hálózatok szolgáltatása keretében előállított vagy feldolgozott adatok megőrzéséről és a 2002/58/EK irányelv módosításáról szóló 2006/24/EK irányelv, 4. cikk

¹⁵⁸ Bonnier ügy

8. Összegzés és az irányelv javaslat kritikája

A fenti irányelv javaslat az Európai Unió Tanácsának előző elnöksége alatt készült el, amelyet 2018. januárjában felváltott a legújabb, bolgár vezetés. A Tanács szerepe, mint tudjuk, az Európai Unión belül rendkívül jelentős, hiszen a tagállamok kormányainak közvetlen álláspontját hozza a közösségi jogalkotási porondra. Az új elnökség nem sokkal a megválasztásukat követően kiadott egy dokumentumot, amelyben orientációs vitát szorgalmazott a sokat vitatott és a fentiekben is részletesen taglalt 13. cikkkel kapcsolatban.¹⁵⁹ Ez a kezdeményezés arra enged következtetni, hogy az irányelv javaslatot még nem tisztelhetjük végleges formájában.

Meggyőződésem szerint, a fenti számos kritikának, amely az irányelv javaslatot érte, van létjogosultsága. A bevezetésre kerülő engedélyezési megállapodások figyelmen kívül hagyják a felhasználói tartalom sajátosságait – és kontrollálhatatlanságát. A felhasználói tartalom szabad felhasználásként történő kezelése álláspontom szerint is célszerűbb lenne, mint az irányelv által meghatározott irányvonal (legfőképpen a ma létező tisztázatlan formájában).

A közvetítő szolgáltatók másodlagos felelőssége és kötelezettségei továbbra is bizonytalanok, illetve az „elsődleges” felelősségükre irányuló újszerű EUB-gyakorlat még ennél is nagyobb zavart okoz, az irányelv pedig nem hoz feloldást a témában. Nem tudjuk pontosan, hogy mely szolgáltatók minősülnek ezentúl szimplán tárhelyszolgáltatóknak és melyek ISSP-nek,¹⁶⁰ és az ISSP-k egyébként a felelősségkorlátozás alá fognak-e tartozni vagy teljes mértékben kikerülnek a hatálya alól. Úgy tűnik, e kérdések többségét a Bizottság továbbra is az Európai Unió Bíróságának gyakorlatára kívánja bízni, amely álláspontom szerint ebben a kérdésben a jogbiztonság ellenében hat.

Az irányelvben azonban meggyőződésem szerint üdvözlendő a tartalomszűrés bevezetése, és a fent ismertetettek figyelembe vételével ezzel egy sikeres rendszer alakítható ki a jogsértések elleni küzdelem érdekében, a felhasználók személyes adatainak teljes érintetlenül hagyásával.¹⁶¹ A személyes adatok kezelésébe vetett bizalom

¹⁵⁹ New presidency of the Council of the European Union... New position on the EU copyright reform? <http://ipkitten.blogspot.hu/2018/01/new-presidency-of-council-of-european.html>

¹⁶⁰ DSM Bizottsági Közlemény, 3.3.1. alpont

¹⁶¹ A végfelhasználók 72 %-át aggasztja, hogy túl sok személyes adatot kell megadnia az interneten. DSM Bizottsági Közlemény, 3.4. alpont

helyreállítására pedig az Általános adatvédelmi rendelet is megoldást nyújt, bár ez egy önálló dolgozat témája lehetne.

Felhasznált irodalom és jogforrások

1. Monográfiák

- Bércesi Zoltán: Az irányelvi jogharmonizáció újabb eredményei az EU szerzői jogában, in: Tilk Péter (szerk.): Az uniós jog és a magyar jogrendszer viszonya, Pécs, 2016, Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kara, Felelős kiadó: Kecskés László dékán
- Bodó Balázs: A szerzői jog kalózai (A kalózok szerepe a kulturális termelés és csere folyamataiban a könyvnyomtatástól a fájlcsere hálózatokig), Budapest, 2011, Typotex Kiadó
- Dr. Eszes István: Digitális marketing, 2013, http://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop412A/0007_e4_digitalis_marketin_g_scorm/a_web_2_0_fogalma_es_jellegzetes_vonasai_HhZ7wo0YUjj6YAIM.html, Utolsó letöltés dátuma: 2018. január 23.
- Dr. Gyenge Anikó: Szerzői jogi korlátozások és a szerzői jog emberi jogi háttere, Budapest, 2010, hvgORAC Lap-és Könyvkiadó Kft.
- Lontai Endre – Faludi Gábor – Gyertyánfy Péter – Vékás Gusztáv: Magyar polgári jog – Szerzői jog és iparjogvédelem, Budapest, 2015, Eötvös József Könyvkiadó

2. Folyóiratok, tanulmányok

- A Szerzői Jogi Szakértő Testület UGC-munkacsoportjának beszámolója a felhasználók által generált tartalom szerzői jogi kérdéseivel kapcsolatban (a továbbiakban: SZJSZT-beszámoló), in: Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle 9. évf. IV. szám, 2014. augusztus
- Dr. Faludi Gábor: Alapjogok metszéspontja a szerzői jogsértések körében, in: Közjogi Szemle, 10. évfolyam 2. szám, 2017.
- Dr. Faludi Gábor: A paródia a szerzői jogban, in: Keserű Barna Arnold – Kőhidi Ákos: Tanulmányok a 65 éves Lenkovich Barnabás tiszteletére, Budapest, 2015, Eötvös József Lap- és Könyvkiadó Bt. – Széchenyi István Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar

- Lábodó Péter: A közvetítő szolgáltatók bevonása a szerzői jogi jogérvényesítésbe. Közösségi jogi lehetőségek, in: Infokommunikáció és Jog, IX. évfolyam 1. szám, 2012. február
- Dr. Tóth Andrea Katalin: Szerzői jogi reform az Európai Unióban: a 2016. szeptemberi javaslatcsomag
- Martin Senftleben, Christina Angelopoulos, Giancarlo Frosio, Valentina Moscon, Miquel Peguera, Ole-Andreas Rognstad: The Recommendation on Measures to Safeguard Fundamental Rights and the Open Internet in the Framework of the EU Copyright Reform, 2017.
- Prof. Dr. Reto M. Hilty – Dr. Valentina Moscon: Contributions by the Max Planck Institute for Innovation and Competition in response to the questions raised by the authorities of Belgium, the Czech Republic, Finland, Hungary, Ireland and the Netherlands to the Council Legal Service regarding Article 13 and Recital 38 of the Proposal for a Directive on Copyright in the Digital Single Market, München, 2017. szeptember 8.
- Council of the European Union, Legal Service: Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on copyright in the Digital Single Market – legal issues on Article 13 and recital 38 of the proposal, 2017. október 11.
- Christophe Geiger, Giancarlo Frosio, Oleksandr Bulayenko: Opinion of the CEIPI on the European Commission’s Proposal to reform copyright limitations and exceptions in the European Union, 2017, https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3053983

3. *Jogszabályok, bírósági ítéletek*

- Az Európai Unió Alapjogi Chartája
- Az irodalmi és a művészeti művek védelméről szóló 1886. szeptember 9-i Berni Egyezmény Párizsban, az 1971. évi július hó 24. napján felülvizsgált szövegének kihirdetéséről szóló 1975. évi 4. törvényerejű rendelet
- 1998. évi IX. törvény 1. C) melléklet: Megállapodás a Szellemi Tulajdonjogok Kereskedelmi Vonatkozásairól
- Az információs társadalomban a szerzői és szomszédos jogok egyes vonatkozásainak összehangolásáról szóló 2001/29/EK irányelv

- A belső piacon az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások, különösen az elektronikus kereskedelem egyes jogi vonatkozásairól szóló 2000/31/EK irányelv
- A szellemi tulajdonjogok érvényesítéséről szóló 2004/48/EK irányelv
- Az elektronikus hírközlési ágazatban a személyes adatok kezeléséről, feldolgozásáról és a magánélet védelméről szóló 2002/58/EK irányelv
- A nyilvánosan elérhető elektronikus hírközlési szolgáltatások nyújtása, illetve a nyilvános hírközlő hálózatok szolgáltatása keretében előállított vagy feldolgozott adatok megőrzéséről és a 2002/58/EK irányelv módosításáról szóló 2006/24/EK irányelv
- COM (2008) 466/F1. Szerzői jog a tudásalapú gazdaságban, <http://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2008/HU/1-2008-466-HU-F1-1.Pdf>, Utolsó letöltés dátuma: 2017. 05. 04.
- COM (2009) 0532 final, A Bizottság Közleménye – Szerzői jog a tudásalapú gazdaságban, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX:52009DC0532>, Utolsó letöltés dátuma: 2017. 05. 11.
- Creative Content in a European Digital Single Market: Challenges for the Future. A Reflection Document of DG INFSO and DG MARKT, http://ec.europa.eu/archives/information_society/avpolicy/docs/other_actions/col_2009/reflection_paper.pdf, Utolsó letöltés dátuma: 2017. 05. 11.
- COM (2015) 192 A Bizottság Közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: Európai digitális egységes piaci stratégia (a továbbiakban: DSM Bizottsági Közlemény), <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX%3A52015DC0192>, Utolsó letöltés dátuma: 2017. 05. 12.
- COM (2016) 593 final, Javaslat – Az Európai Parlament és a Tanács Irányelve a digitális egységes piacon a szerzői jogról
- Javaslat – Az Európai Parlament és a Tanács Irányelve a digitális egységes piacon a szerzői jogról, Brüsszel, 2016. szeptember 14., intézményközi referenciaszám: 2016/0280 (COD), Indokolás
- Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2016/679 rendelete (2016. április 27.) a természetes személyeknek a személyes adatok kezelése tekintetében történő

védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, valamint a 95/46/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről (Általános adatvédelmi rendelet)

- A Bizottság közleménye az Európai parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: Online platformok és a digitális egységes piac – Lehetőség és kihívás Európa számára, COM (2016) 288 final, (a továbbiakban: Az Online platformokról szóló Bizottsági Közlemény),
<http://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2016/HU/1-2016-288-HU-F1-1.PDF>, Utolsó letöltés dátuma: 2017. 05. 12.
- Európai Unió Bírósága, C-275/06. ügy, Productores de Música España (Promusicae) v. Telefónica de España SAU
- Európai Unió Bírósága, C-557/07. ügy, LSG GmbH v. Tele2 Telecommunication GmbH
- Európai Unió Bírósága, C-461/10. sz. ügy, Bonnier Audio AB v. Perfect Communication Sweden AB
- Európai Unió Bírósága, C-324/09. sz. ügy, L'Oréal SA, Lancôme parfums et beauté & Cie SNC, Laboratoire Garnier & Cie, L'Oréal (UK) Ltd v. eBay International AG, eBay Europe SARL, eBay (UK) Ltd.
- Európai Unió Bírósága, C-236/08.-C-238/08. sz. Google és Google France egyesített ügyek
- Európai Unió Bírósága, C-610/15. sz. ügy, Stichting Brein v. Ziggo BV és XS4ALL Internet BV
- Európai Unió Bírósága, C-527/15. sz. ügy, Stichting Brein v. Jack Frederik Wullems (Filmspeler)
- Európai Unió Bírósága, C-314/12. ügy, UPC Telekabel Wien GmbH v. Constantin Film Verleih GmbH és Wega Filmproduktiongesellschaft mbH
- Európai Unió Bírósága, C-360/10. sz. ügy, Belgische Vereniging van Auteurs, Componisten en Uitgevers CVBA (SABAM) v. Netlog NV

4. *Internetes cikkek*

- Mike Masnick: EU Commission VP Neelie Kroes Explains Why Copyright Is Broken: It Was Made In An Age Of Gatekeepers,
<https://www.techdirt.com/articles/20120910/08183620328/eu-commission-vp->

[neelie-kroes-explains-why-copyright-is-broken-it-was-made-age-gatekeepers.shtml](#), Utolsó letöltés dátuma: 2017. 05. 03.

- The proposed press publishers' right: is it really worth all this noise?, 2016. október 11., <http://ipkitten.blogspot.hu/search?q=press+publishers%27+right>
- Remy Chavannes: A neighbouring right for press publishers – the wrong solution to a serious problem, 2016. június 13., <http://copyrightblog.kluweriplaw.com/2016/06/13/neighbouring-right-press-publishers-wrong-solution-serious-problem/>
- Dr. Ujhelyi Dávid: Döntés született a Stichting Brein ügyben – Mi lesz veletek multimédia-lejátszók?, 2017. május 3., <http://copy21.com/2017/05/dontes-szuletett-a-stichting-ugyben-mi-lesz-veletek-multimedia-lejatszok/>

Tartalomjegyzék

1.	Bevezetés	2
1.1.	A web 2.0 megjelenése	2
1.2.	Fogalm meghatározás: UCC, UGC, UUC	3
1.3.	Problém felvetés	5
2.	A jogszabályi kiindulópont	8
3.	Néhány korai dokumentum a UUC-tartalmakról.....	11
4.	A tárhelyszolgáltatók jogosítása engedélyezési megállapodások útján.....	12
4.1.	Az engedélyezési megállapodás kötésének kötelezettsége, mint az Irányelv legnagyobb újdonsága.....	14
4.1.1.	A L'Oréal v. eBay ügy; a „megjelenítés optimalizálása” és „reklámozás” a (38) preambulumbekzdésben	14
4.1.2.	Az új szabályozás kapcsolata az Elker-irányelv 14. cikkével	17
4.2.	A szerzők arányos díjazása	19
4.3.	A content ID, illetve az értesítési és eltávolítási eljárások és az általuk felvetett alapjogi dilemma.....	19
4.3.1.	Az értesítési és eltávolítási eljárások	20
4.3.2.	A tartalomszűrés	20
5.	Kivételek és korlátozások	28
5.1.	Az oktatás és a tudományos kutatás	28
5.2.	A kulturális örökséget ápoló intézmények.....	29
5.3.	A digitális sajtókiadványok	30
5.4.	Lehetséges UUC-kivétel	31
6.	A nyilvánossághoz közvetítés fogalma a Bíróság gyakorlatában és az új irányelv „nyilvános hozzáférhetővé tétel” fogalma.....	33
6.1.	A Filmspeler ügy.....	33
6.2.	A The Pirate Bay ügy	35

6.3.	A nyilvánossághoz közvetítés az irányelv javaslatban	36
7.	A közvetítő szolgáltatók adatszolgáltatásának kérdései	39
7.1.	A közvetítő szolgáltatók másodlagos felelőssége az Európai Bíróság gyakorlatában.....	39
7.2.	A Promusicae ügy	40
7.3.	Az LSG v. Tele2 ügy	43
7.4.	A Bonnier ügy	43
8.	Összegzés és az irányelv javaslat kritikája	45
	Felhasznált irodalom és jogforrások	47